نازناوی ناشایستە لەسەر خێزان و کاریگەرییە کۆمەڵایەتییەکانی

لەکۆمەڵگەی کوردی و کۆمەڵگەکانی رۆژهەڵاتدا زۆرجار ناووناوبانگ و نازناو(لەقەب) بەتایبەتیش ئەگەر ناقوڵا و ناشایستە و ناخۆش بوو، دەبێتە مایەی بریندابوونی هەستی مرۆڤەکان، خستنە پاڵی ئەو نازناوانە کە رەنگە هیچ پێوەندییەکی بەکەسێتی ئەو تاکەوەش هەر نەبێت، بەڵکو وەك نازناوێك لەخێزان و بنەماڵەوە بۆی مابێتەوە، ئەم نازناوانە مەرج نییە بەهۆی کاری باشەوە بن، بەڵکو هەندێکیان دەرەنجامی کار و رووداو و بەسەرهاتی خراپەوە بن کە بەڕاستی دەبنە رێگر لەبەردەم ژیانی کۆمەڵایەتی و زۆرجاریش پێکهێنانی خێزان بەتایبەتیش بۆ کچان. لەم راپۆرتە لایەنە کۆمەڵایەتییە خراپەکانی نازناو و ناولێنانی ناشایستە دەخەینەروو، هاوکات بێ تاوانی کچ لەم مەسەلەیەدا روون دەکەینەوە:

(ئاورینگ حەمەفەرەج)ی فەرمانبەر بۆچونی وایە، تاکی کوردی قوربانیدەری ئەو نازناوە هەڵانەن کە هیچ پێوەندییەکی بەکەسێتی ئەو کەسەوە نییە بەتایبەت کچ، زۆرجار پرۆسەی هاوسەرگیری کچ لەسەر ئەو مەسەلەیە هەڵوەشاوەتەوە، لەخێزانێکدا ئەگەر باوك یان دایك یان هەر ئەندامێکی ئەو خێزانە کارێکی خراپ ئەنجام بدات، دەبێتە نازناوێکی خراپ، کە هیچ گوناهێکیشی نییە بۆچی دەبێت ببێتە رێگر بۆ کچ یان هەر ئەندامێکی ئەو خێزانە.

(ژیوار جەزا)ی قوتابی زانکۆی سلێمانی، کۆلێژی ئەندازیاری دەڵێت: ئێمە وا دەڕوانین کە ئەگەر کەسێك کارێکی نالەباری کرد، ئیدی ئەمە پەروەردەی خێزانەکەی بەرەو ئەو ئاقارەی بردووە، بەڵام بیرلەوە ناکرێتەوە کە تاك کاتێك لەخێزان دەردەچێت رووبەڕووی شتە جیاوازەکانی دەوروبەر دەبێتەوە و لەژێر کۆنترۆڵی خێزاندا نامێنێت، بۆیە دەکرێت لەژیانی رۆژانەیدا تووشی کارێکی هەڵە و خراپ بێتەوە، ئەمە چ پێوەندییەکی بە خوشك یان برا یان دایك و باوکەوە هەیە، لەکاتێکدا خێزانەکەیان دڵخۆش نین بەو کارە، بۆچی دەبێت ئەوان باجەکەی بدەن.

(ئارام جەمال) وەک رووناکبیر و نووسەر، باس لەبیر تەسکی تاکی کورد دەکات، کە ئەنجامدانی کار دەرهاویشتەی بیرکردنەوە و تێڕوانینی ئەو کەسەیە بۆ کارەکە، نەك پەروەردەو پێگەی خێزانی، لەوکاتەی مرۆڤ کارێك دەکات بیر لە دەرەنجامەکانی ناکاتەوە، لەکاتێکدا خوشکەکەی لەکاتێکی هەستیاردا تووشی ئەو حاڵەتە دەبێتەوە کە بۆچی براکەی ئەو کارە نالەبارەی کردووەو ئێستا کاریگەری لەسەر داهاتوو و ژیانی ئەو دەبێت؟ یاخود بەپێچەوانەوە کچێك هەڵەیەك دەکات، براکەی ببێتە گوناهبار، بۆیە با ئێمە روونتر سەیری دەرەنجامی کارەکان بکەین و پەیوەست نەبین بەناوی بنەماڵەو رەفتارو کەسایەتی ئەو خێزانە، بەڵکو تەنیا خودی کەسێتی ئەو کەسە وەربگرین و قبوڵی بکەین.

(ژیان والی) مامۆستا دەڵێت: وەك خۆم زۆر گرنگی بەناوی بنەماڵە دەدەم، تەنانەت لەژیانی خۆم جێبەجێم کردووە، چونکە ئێمە لەم کۆمەڵگەیەدا دەژین نەك کۆمەڵگەیەکی کراوە کە ئەو نازناو و قسانە قبوڵ نەکەن و بەهەند وەرینەگرن کە لەسەر خێزانی ئەو کەسە هەیە، ئەگەر لەگەڵ کوڕێکدا هاوسەرگیری بکەم کە خێزانەکەیان هەر ئەندامێکیان بێت نازناو یان کارێکیان کردبێت، وەك بۆ نموونە راو و رووت یا دزی یا هەر کارێکی ناشایستە و نابەجێ، ببێتە مۆرکێکی ناشیرین پێیانەوە، چۆن بتوانم ژیانی لەگەڵدا بەسەربەرم، ترسم لەقسە توندەکانی کۆمەڵگەیە، کە هەمیشە بەدواتەوە دەبن و لەداهاتوودا وەك میراتێك بۆ نەوەکان دەمێنێتەوە.

لەبەرامبەر هەموو ئەو بۆچونانەدا لەرووی لێکدانەوە دەروونی و کۆمەڵناسییەکەوە، خاتوو(میهرەبان جەلال) دەڵێت: مرۆڤ کاری هەڵەی لێدەوەشێتەوە، بەو مانایەی ئەگەر کارێکی خراپی بەئەنجام گەیاند مانای ئەوە نییە دوو هێڵی راست و چەپ بەسەر هەموو ژیانی خۆی و خێزانەکەیدا بهێنرێت، بەڵام لەم کۆمەڵگەیەدا تەنانەت ئەگەر باپیرەشی کارێکی کردبێت و بوویێت بە نازناوی ئەو خێزانە، نەوەکانی باجەکەی دەدەن و کاریگەردەبن پێی. مرۆڤ هەمیشە دەگۆڕێت و بەهەڵەکانیدا دەچێتەوە.

زیاتر لەم لایەنەدا کچ دەبنە قوربانیدەر، لەکوردیدا دەڵێن: (دایك ببینە کچ بخوازە) ئەم پەندە راستە، بەڵام ئەگەر دایك خراپ بێت، مەرج نییە کچەکەشی بەو شێوەیە بێت. فراوانتر بیربکەینەوە، پێدەچێت بەهۆی بارودۆخێکەوە دایکی تووشی هەڵەیەك بوویێت، ئیتر ئەمە بوویێتە بەرنامە و کچەکەشی بەهەمان شێوە بێت، لەئێستادا پێوەندییە کۆمەڵایەتییەکان فراوان بوون و تائێستاش هەوڵی خۆ رۆشنبیرکردن دەدات، بۆیە هیچ کەسێك بەرپرس نییە لەکەسێتی کەسانی خێزان و دەوروبەر.

ناکرێ منداڵ بکرێتە قوربانی ململانێی نێوانی ژن و مێرد

دادوەر : عەدنان حەسەن دەلۆ

منداڵ کە دیاری و نیعمەتێکی خودایيه و درێژە پێدەری ژیان و بوون و کەینونەی مرۆڤە، کەچی هەر ئەو منداڵە رەنگە بکەوێتە دۆخێکەوە کە لەرووی سۆز و ئینسانییەتەوە ببێتە مایەی بەزەیی پێهاتنەوە ئینجا لەگەڵ ئەوەی کە جاری وا هەیە ژن و مێرد، کە لە منداڵبوون وەزەحمەت دەکەون، دنیایەك مەشەقەت و دژواری ببینن، کۆڵێك پارە و پول خەرج بکەن هەر بۆ ئەوەی منداڵێکیان ببێ، کە منداڵیش دێتە سەر دنیا بێئاگا لەوەی رەنگە ناکۆکی نێوان دایك و باوکەکەی ببێتە هۆی سەر گەردان بوونی . ئەمە دۆخێکی ئینسانی هە ست بزوێنە و دەبێ رێگە لە حاڵەتە بگیرێت . هەر لەبەر ئەوەشە (فقهاء)ی یاسا هەوڵیان داوە کە ئەو جۆرە منداڵانە لەم جۆرە حاڵەت و دۆخانە بپارێزن . جاری وا هەیە کاتێك ژن و مێرد دەکەونە نێو ناکۆکییەوە و ناکۆکییەکەیان دەکێشێتە سەر تەلاق و لێکجیابوونەوە، منداڵەکەیان دەکەنە ئامرازی دژایەتی کردنی یەك . ئینجا یا ئەوەتا ژنەکە منداڵەکە زەوت دەکات و ناهێڵێ باوکەکە منداڵەکەیی ببینێ، یان بە پێچەوانەوە، کە ئەمەش رێك پێچەوانەی یاسایە . چونکە هەر دوولای ناکۆك دەبێ لەوە بگەن کە سیستمێك هەیە لە یاسادا پێیدەگوترێ سیستمی گشتی (النظام العام) واتە شتێك کە پێچەوانەی یاسا و رێسای گشتی بێت قەدەغەیە و رەتدەکرێتەوە .جا قەدەغە کردنی دایك یا باوك لە بینینی منداڵ لە لایەن هەر یەکێکیانەوە بێت، پێچەوانەی سیستمی گشتییە و یاسا رێگەی پێنادات . ژن و مێرد ئەگەر وازیشیان لە یەك هێنا بەڵام ناتوانن منداڵیان لە یەك قەدەغە و حەرام بکەن . ئەوە حاڵەتە رۆژانە لە دادگاکاندا دەبینرێت کە دایك هەبوە هەموو شتێکی کردووە هەر بۆ ئەوەی مێردەکەی کە تەلاقی داوە، نەتوانێ منداڵەکەی ببینێت . راستە بەخشینی منداڵ بە یەکێکیان بە پێی تەمەن و بارودۆخ و کۆمەڵێك هۆکارەوەیە و منداڵ چەند بچووکیش بێت ئەوەندە دایك مافی لە باوەش گرتنی زیاتری هەیە، بەڵام جاری واش هەیە، منداڵ زۆریش بچووکە کەچی یاسا دایکەکە بێبەش دەکات لە دایەنی کردنی، ئەوەش دادگا خۆی هۆکارەکان بەپێی یاسا دیاریدەکات و هەڵدەسەنگێنێ . جاری واش هەیە پیاو لە رقی ژنەکەی کە تەلاقی داوە یا لە بێویژدانی و بێبەزەیی و کەمتەرخەمی خۆی، یا ژنێکی تری هێناوە بە هاندانی ئەو ژنە تازەییە، ئامادە نییە بژێوی منداڵەکەی بدات . لێرەدا یاسا بەزۆرەملێ ئەو ئەرکە بە سەر ئەوە پیاوەدا دەسەپێنێ و ناچاری دەکات کە بژێوی منداڵەکەی بدات . هەموو ئەوانە بۆ ئەوەیە تا وەکو مافی ئەو منداڵە بپارێزرێ و، خودی منداڵەکەش لە هەر جەور و ستەمێکی دایك وباوکی بپارێزرێت چونکە منداڵ هەتا گەورە دەبێت ئەمانەتێکە بەسەر دایك و باوکییەوەیە، پێویستە هەقی ئەو ئەمانەتە بە جوانترین شێوە بدرێت و یاساش وەك رێکخەری پەیوەندییەکان و بەدیهێنەری داد ودادپەروەری و پاراستنی مافەکان، ئەم ئەرکە دەخاتە ئەستۆی دایك و باوك ئەم مافانەی منداڵیش دەپارێزرێت . بۆیە زۆر بەلامەوە گرنگە، کە دەزگاکانی راگەیاندن و پارەزەرانیش هەوڵبدەن ئەو هوشیارییە یاساییە لە ناو چین و توێژەکانی کۆمەڵ بڵاو بکەنەوە کە منداڵ ئەمانەتێکە لە ئەستۆی دایك و باوك، هەوڵنەدەن بیکەن بە سووتەمەنی ناکۆکییەکانیان و ستەمیان لێبکەن و لە مافەکانیان بێبەشیان بکەن . ئەوان دەتوانن لێکجیا ببنەوە و ژیانی تازەیان دەستپێبکەنەوە، بەڵام ناکرێ لە منداڵەکانیان جیاببنەوە، ئەوان بەشێکن لە جەستەی دایك و باوك، ئەدی لە خۆڕا نەوتراوە منداڵ جەرگی دایك و باوکییەتی.

بەرپرسی فایلی کۆمەڵایەتی: کامەران جەلال.. بۆبابەت و سەرنجەکانت پەیوەندی بکە :
Mobile: 07504944607
Email: komelayeti@gulan-media.com

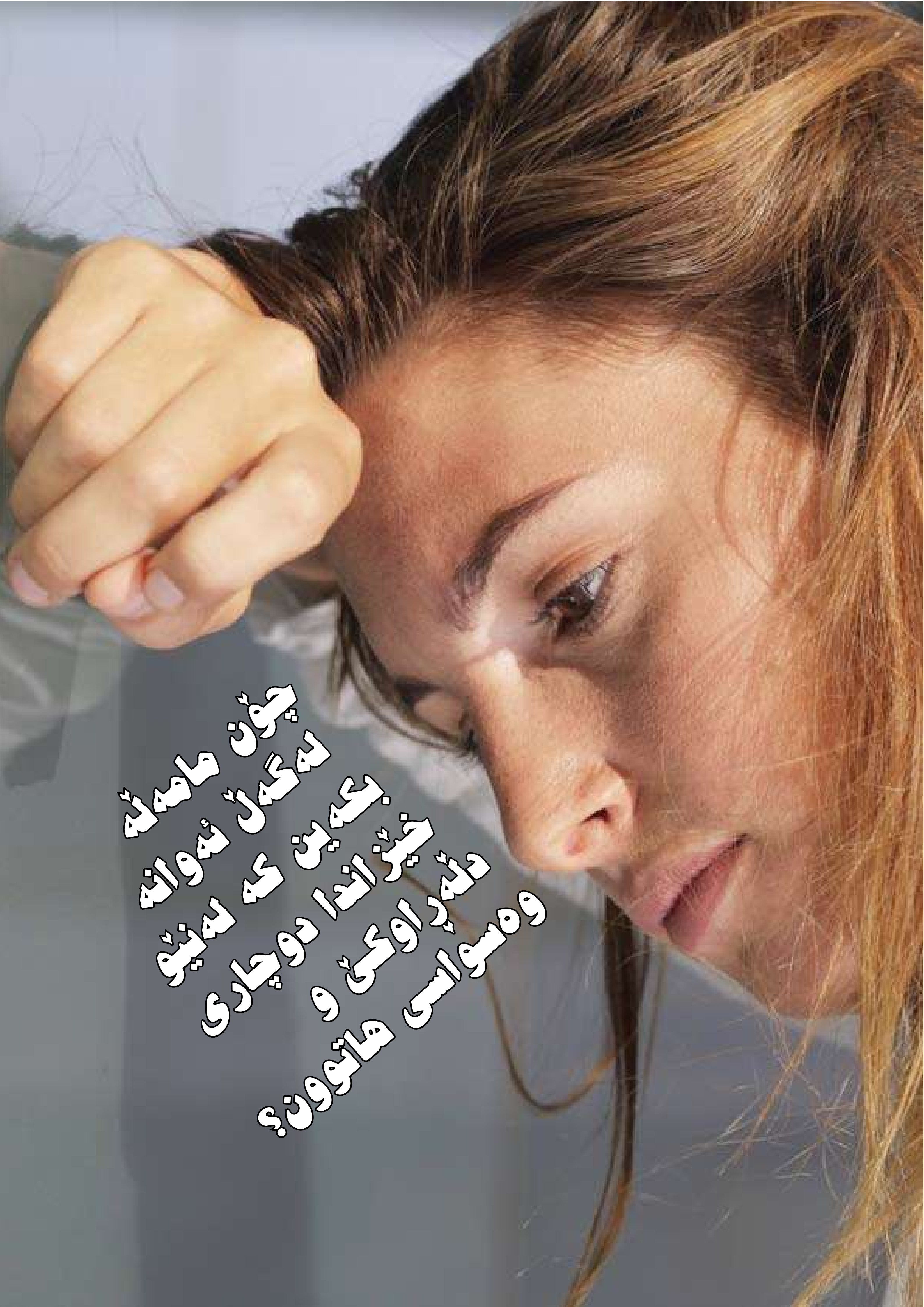
چۆن مامەڵە
لەگەڵ ئەوانە
بکەین کە لەنێو
خێزاندا دوچاری
دڵەڕاوکێ و
وەسواسی هاتوون؟

وەسواسی یان بەکوردییەکەی دڵەڕاوکێ وەك زۆربەی نەخۆشییە دەروونییەکانی تر چەندین گریمانەو لێکدانەوەی بۆ کراوە، هەندێك لە زاناکان لەسەر ئەو بڕوایەن وەسواسی لە ڕێگەی لاسایکردنەوە لە باوانەوە بۆ وەچەکانیان دەگوازرێتەوە، بەڵگەشیان ئەوەیە کە زۆربەی ئەندامانی ئەو جۆرە خێزانانە تووشی مەراق و وەسواسی دەبن. زۆرجاریش هۆکاری بۆماوەیی ڕۆڵی دەبێ لە گواستنەوەی ئەم نەخۆشییە. هەندێکیش لە زانایانیش هۆکاری ئەم نەخۆشییەیان پابەندی پێکهاتەی دەروونی تاکەکان کردوون. بەهەرحاڵ، هۆکارەکان هەرچییەك بن، بوونی کەسانێکی وەها لەناو خێزاندا کێشەیەکی ئاڵۆزە بۆ ئەندامانی ئەو خێزانە. لەم ڕێپۆرتاژەدا هەوڵدەدەین ئەم کێشەیە بخەینە بەر باس...

سەرتا تریفە ئامانج تەمەنی ١٦ ساڵەو لەو بارەیەوە دەڵێت: کە منداڵ بووم دایکم ئەم گرفتەی هەبوو، تا کۆتایی نان خواردن چەندین جار لەسەر سفرە دەمانێرێتەوە بۆ دەست شۆرین، چونکە ناتوانێت دڵنیابێت لەوەی کە من و خوشك و براکانم دەستمان خاوێن بێت. لەگەڵ ئەوەش هەمیشە کێشەی هەیە لەگەڵ باوکم لەسەر پاك و خاوێنی. ئەگەر چی چەندە خەریکی ماڵ و خۆمان بین ئەو بەهیچ جۆرێك لێمان رازیی نابێت.

ئەم کێشەیەی دایکم زۆربەمانی بێزارکردووە، خوشکە گەورەکەشم هەمان کێشەی دایکمی هەیە زۆرجار پێیدەڵێین کەئەمە گرفتە هەوڵبدات لە خۆی بکاتەوە، بەڵام ناتوانێت و هەمیشە لە گوماندایە لەو شتانەی کە بەریدەکەوێت ئیتر هەرشتێك بێت.

گرنگیدانی زۆر بەتەندروستیی خوود یەکێکی ترە لە نیشانەکانی وەسوەسیی. زور چوونە لای دکتۆر و زۆر هاوارکردن لە ئازار هەرچەندە هەوڵبدرێت و بەوەی بگەیەنیت کە ئازارەکە ئەوەندەش نییە، بەڵام ئەو دەیسەپێنێ بەسەر خۆیدا کە نەخۆشیێکی زۆر بەئازارە.

ئاری ئەبوبەکر تەمەن ٢٣ ساڵە و ماوەی چەند مانگێکە نەشتەرگەریی کردووە. بەڵام هەستێکی زۆر ناخۆشیی تووش بووە و دەڵێت «لە دوایی نەشتەرگەریەکەمەوە وا هەست دەکەم، ئازارەکەم زیاد دەکات چەندین جار سەردانی دکتۆرم کردووە، بەڵام دڵنیایە لە باشی تەندروستیم. لەم ماوەیەدا چوومە لای دکتۆرێکی دەروونی ئەو پێوتم کە تووشی دەردی واسواسیی بووم و هیچ گرفتێکی ترم نییە. ماوەیەك باش دەبمەوە دواتر وام لێدێتەوە ناتوانم خۆم لەو گرفتە بهێنمە دەرەوە، بەتایبەت ئەو کاتانەی کە بیر لە نەشتەرگەرییەکە دەکەمەوە، چونکە پێش ئەوەی ئەو نەشتەرگەرییە بکەم زۆر دەترسام لە نەشتەرگەری، هەربۆیە تووشی گرفتی دەروونیش بومەوە، ئەگینا پێشتر باوەڕم بەوە نەبوو کە تووشی دڵەڕاوکێ و واسواسیی ببم.

هەندێکجار کارەساتە دڵ تەزێنەکانیش هۆکارێکن بۆ ئەوەی مرۆڤ تووشی واسواسیی بکەن لە ڕێگەگرتن و بە پاساوی ڕوونەدانەوەی ئەو ڕووداوە، بۆیە دوای لەدەستدانی ئازیزێکیان هەمیشە لە کەسەکانی تر دەپرسنەوە، بەتایبەت دایکان و باوکان. لەو بارەیەوە مەریەم محەمەد کە پێشتر دوو منداڵی مردووە دەڵێت: لەدوای لەدەست دانی شەهێنی کچم و سەروەری کوڕم کە باکارەساتی ئۆتۆمبێل لە ناوچوون، ئیتر لەو ساوە تا ئێستا توانای ئۆقرە گرتنم نەماوە، بە رۆژ بەو حاڵەوە دەمێنمەوە تا شەوانە هەمووان دێنەوە ناو ماڵ. هەر جارێك کە لەدەرگا دەدرێت، وا هەست دەکەم هەواڵێکی ناخۆشم پێدەگات، بۆیە لە جێگەی خۆم رادەچنم و دەمودەست ئۆقرەم لەبەر دەبڕێت، ئاخر ئازارێکی هێندە بە سوێم چەشتووە نامەوێت جارێکی تر دووبارە بێتەوە. بۆیە هەمیشە داوا لە منداڵەکان دەکەم کە ئەوەندە نەچن بۆ شوێنی دوور کە دەشچن هەتا دێنەوە ئیتر من شێت دەبم سەد تەلەفۆن دەکەم، سەد پرسیارم لا دروست دەبێت. بەهۆی ئەم گرفتە دەروونییەوە منداڵەکان چەندین دکتۆریان پێکردووم ماوەیەك باش دەبم بەڵام دوای ماوەیەك دیسان واملێدێتەوە. تەواوی منداڵەکانم بێزار کردووە بەم گرفتەمەوە.

پسپۆرانی تەندروستی ڕێنمایی خێزانەکان دەکەن لەوەی زۆر بەباشیی ئاگایان لەباری دەروونی ئەو کەسانە بێت کە تووشی وەسواسیی بوونە و ئاگاداریان دەکەنەوە کە بەهیچ جۆرێك هەوڵنەدرێت گاڵتەیان پێبکرێت و دڵیان رابگیرێت و هیچ کات بەتەنیا بەجێیان نەهێڵن، چونکە تا بەتەنیا بن زیاتر فشاری دەروونی زیاتریان بۆ دێت. **هەر لەو بارەیەوە پزیشکی شارەزا لە بواری نەخۆشییە دەروونییەکان شەهلا فەتاح ئاگاداری ئەو خێزانانە دەکاتەوە کە کەسێکیان هەیە دووچاری دڵەڕاوکێ و وەسواسی بووینە کە:** باشترین چارەسەر بۆ ئەو جۆرە کەسانە ئەوەیە کە بە زووترین کات سەردانی پزیشکی پسپۆریان پێبکەن بۆ ئەوەی هەرچی زووترە بتوانرێ دەستنیشانی نەخۆشییەکەیان بۆ بکرێت و سەرچاوە و هۆی نەخۆشییەکەیان بۆ بدۆزرێتەوە، تاوەکو بتوانرێ چارەسەری پێویست و وردی بۆ دابنرێت. چونکە جاری وا هەیە دڵەڕاوکێیەکە سووك و سادەیە پێویستی تەنیا بە چەند ڕێنماییەکی پزیشکی هەیە، جاری واش هەیە ئەگەر زوو چارەسەری بۆ نەکرێت رەنگە لێی پیس بکات و تەواو حاڵی تێکبدات و پێویستی بە خەواندن هەبێت لە نەخۆشخانە و بخرێتە ژێرچاودێری و چارەسەری پزیشکی درێژخایەن.

هاوڕێیەتیەک داهـ

هەمووکەسـێك لەژیانی خۆیدا هەوڵ دەدات کەسـێك بکاتە هاوڕێی خۆی کە دڵسۆز و بەئەمەك بێت، لەرۆژگاری ئێسـتاماندا دۆزینەوەی ئەو کەسە مەحاڵە، چونکە هەمیشـە مرۆڤەکان بەگومانەوە لەیەکتر دەڕوانـن، گومانی تێدا نییە دەرەنجامە نێگەتیڤەکان وایکردووە ئەو متمانەیە بەرەو کاڵبوونەوە بچێت. ئەوەی لەژیانی (شـاخەوان)دا دەیبیستین هیچی کەمترنییە لەژیانی کچێك کەتووشی کاری خراپ دەبێت، چونکە تووشی حاڵەتێکی دەروونی وابووە وەك خۆی دەڵێت چارەسەرکردنی ئەستەمە:

وەرگرتنی لەزانکۆ

شـاخەوان، لەکاتێکدا قوتابی پۆلی شەشی ئامادەیی بووە کەسێکی جددی بـووە، زانیویەتی چـۆن کاتەکانی بۆ خوێنـدن و خوێندنـەوە تەرخان بکات، ئەمـەش وایکـردووە نمرەیەکـی باش بەدەست بهێنێت و لەیەکێك لەکۆلێژەکان وەربگیرێت. خوێنـدن هەموو ئاواتێکی بووە، بەڵام کە دەگاتە زانکۆ سـەرجەم ئاواتەکانی پێچەوانە دەبنەوە، وەك خۆی ئاماژەی پێدەکات هەرگیز چاوەڕێی ئەوە نەبووە کە بۆی هاتۆتە پێش.

شـاخەوان دەڵێـت: کەچوومـە زانکۆ حـەزم دەکرد کەسـێك هاوڕێم بێت بەمانـای وشـە هەڵگـری وشـەی هاوڕێیەتی بێـت، یەکەم رۆژی چوونم بۆ زانکۆ لەبەشـی تۆمارگەی زانکۆ بەهۆی کارەکەمانەوە کەوتمە قسەکردن لەگەڵ کوڕێکدا کەنـاوی رزگار بوو، لـەدوای گفتوگۆ زانیـم لەهەمان ئەو بەشـەیە منیش لێی وەرگیراوم، رزگار ئـەو کوڕە بـوو هەمـوو ژیانی منی فەوتان.

رزگارپێشترلەپەیمانگابوو، لەبەرئەوەی لەیەکەمەکان بووە لەزانکۆ وەرگیراوە، کە ئەمەی باس کـرد زۆر دڵم پێی خۆش بوو وتم هاوڕێیەتی کەسـێکی زیرەك و جددی دەکەم، ئیتر لـەورۆژەوە بووینە هاوڕێ و رۆژانـە زۆربەی کاتەکانمان بەیەکەوە بەسـەر دەبرد، بەڵام رزگار رۆژانە دوای تەواوبوونی

وانەکانمان نەدەڕۆیشتەوە هەر لەزانکۆ دەمایەوە، پێم دەوت ئەمە کارێکی باش نییە دەیکەیت، چونکە کاتەکان هەروا بەخۆڕایی دەڕوات. ئەم قسانەی من بێسوود بوو، تارۆژێك بەمنی وت تۆ بۆچی زوو دەڕۆیتەوە؟ رۆژێك لەگەڵمدا بمێنەرەوە بزانە دوای دەوام چەند خۆشترە تا کاتی دەوام!

شاخەوان دەڵێت: وتنی ئەم قسەیە زۆر سەیر بوو، دەمویست بزانم بۆچی خۆشترە؟ لەبەرئەوە بڕیارمدا منیش بمێنمەوە.

مانەوەم لەگەڵ رزگاردا لەکۆلیژ بۆدوای کۆتایهێنانی دەوام:

رۆژێك لەدوای تەواوبوونی وانەکان لەزانکۆ مامەوە، رزگار وتی: شاخەوان تۆزێکی تر هەندێك برادەرم هەیە پێتی دەناسێنم و دوایی دەچینە دەرەوەی زانکۆ!

لەکافتریا دانیشتبووم کە برادەرەکانی هاتن، دوو کچ و کوڕێك بوون، لەدوای یەکترناسین وتیان بابڕۆین، وتم رزگار بۆ کوێ دەچن؟ وتی تۆ وەرە و حەقت نەبێت. منیش لەگەڵیاندا رۆیشتم چووین بۆ پارکی ئازادی، لەوێ زۆرماینەوە تا ئێوارەیەکی درەنگ، زۆر هەستم بەشەرم و دڵەراوکێ دەکرد، چونکە باسی هەندێك بابەتیان دەکرد هەرگیز لەژیانمدا گوێم لێیان نەبووە، پێم وتن دەبێت من بڕۆم زۆر درەنگ بووە.

لەبەرئەوەی لەخێزانەکەماندا هەمیشە لێپرسینەوە هەبووە، باوکم زۆر توڕە بوو کە تائێستا نەهاتوومەتەوە و لەهەمان کاتدا پرسێکم نەکردووە، پەشیمان بووم لەوەی لەگەڵیاندا رۆیشتم، لای خۆم بڕیارمدا جارێکی دیکە نەچمەوە.

چۆن کەوتمە هەڵەوە

رزگار بۆ رۆژی دوایی پێی وتم شاخەوان پێیت خۆش بوو ئەوکەسانەت ناسی؟ هەست دەکەم تۆ کەسێکی شەرمنیت، پێمخۆشە کەمێك کراوەتر بیت، وتم نا سوپاس حەزم لەو جۆرە کەسانە نییە و پەشیمانم، من ئەمەم وتوو، رزگار: وەڵامی دامەوە و وتی تۆ هەڵە دەکەیت ئەوانە کەسی باشن و دەستی کرد بەوەسفکردنیان، ئەوەندەی تر قەناعەتی پێکردم هاوڕێیەتیان بکەم، ئەمە یەکەم هەنگاونانم بوو بەرەو هەڵدێربوون.

ئیتر لەمەوە وام لێهات لەگەڵ دایك و باوکمدا درۆ بکەم و هەرجارەی شتێکیان پێ بڵێم، چونکە نەمدەتوانی وازیان لێبهێنم، ئەوەشم بەلاوە سەیر بوو لەگەڵ هەموو ئەو کارە خراپانەی رزگار دەیکردن، کەچی لەخوێندندا زۆرباش بوو، بەڵام من تەواو دواکەوتووم و کۆنترۆڵی خۆمم لەدەستدا. رۆژانە دوای دەوام لەگەڵ یەکێك لەهاوڕێ کچەکانمدا دەچوومە دەرەوە بۆ ئەو شوێنەی خۆمان پێمان خۆش بوایە. فێری چەندین کاری خراپیان کردم، تاکار گەیشتە مەی خواردنەوە و جگەرەکێشان.

باوکم رۆژێك لێم توڕە بوو وتی بۆنی جگەرەت لێدێت، سوێندم بۆ خوارد جگەرەم نەکێشاوە، هەرچەندە ئەوکاتە جگەرەکێشێکی تەواو بووم، ئەوەی پێی دەوترێت شەرم لەنێوان من و رزگار و هاوڕێکانماندا نەما، ئەمە زیاتر وایلێکردم بەرەو کاری خراپتر بەرێت، تەنانەت شەوێك لەماڵێك دەهاتمەوە، توانای رۆیشتنم نەمابوو، بۆیە لەسەر شەقامەکە کەوتم و نەمتوانی هەڵبستمەوە، کاتژمێر ٣:٣٠ی شەو بوو ئەگەرچی شەوێکی سارد بوو، لەو کاتەیە پۆلیس بەشەقامەکاندا دەڕۆیشتن، کە منیان بینی یەکسەر هاتنە لام و لەگەڵ خۆیاندا بردیانم بۆ مەرکەز و دەستیان کرد بەلێپرسینەوە لێم، کە زانیان توانای قسەکردنیشم نەماوە وازیان لێم هێنا تا رۆژبۆوە، بۆ بەیانی پرسیاریان لێکردم کە ئیش و کارم چییە؟

منیش بەوردی هەموو شتێکم بۆ باس کردن، دەموت بەڵکو کەسێك هەبێت یارمەتیم بدات و لەم کارە خراپانە رزگارم بکات. وتی تۆ ناتوانیت بڕۆیت تا باوکت نەهێنیت، چونکە تۆ خەواڵو بوویت کە گیراویت، دەبێت وەلی ئەمرت بێت ئینجا دەتوانین بەرت بدەین، منیش هەموو گیانم دەلەرزی چۆن بە باوکم بڵێم؟ چونکە درۆم لەگەڵدا کردبوو، پێم وتبوو دەچم بۆ ماڵی هاوڕێیەکم راپۆرتمان هەیە لەوێ پێکەوە دەینووسین، ئێستا پێی بڵێم گیراوم دەبێت چیم پێ بڵێت؟ نەمدەزانی چارەیەك چۆن بدۆزمەوە؟ بەڵام دانم نا بەخۆمدا و تەلەفۆنم بۆ کرد.

هەرگیز ئەوەم بیرناچێتەوە چۆن لێم توڕە بوو کە چی دەکەم لە سجن؟ هات بۆلام لەشەرما نەمدەتوانی تەنانەت سەریش بەرز بکەمەوە، زۆر پەشیمان بووم لەوەی چۆن خۆم و باوکیشم خستە ئەم حاڵەتە ناخۆشەوە، لەدوای وەرگرتنی کەفالەت بەریاندام، لەدواییدا داوای لێبوردنێکی زۆرم لەباوکم کرد تا لێمخۆش بێت و لەماڵەوەش باسی نەکات، چونکە توانای شەرمەزاربوونم نەبوو.

ئیتر لەو رۆژەوە هاوڕێیەتی رزگارم نەکردو تەنانەت لەلاشی باسم نەکرد ئەو شەوە چیم بەسەرهاتووە و چۆن گیراوم، هەرئەوەندەم پێ وت ئیتر لەمڕۆوە هاوڕێیەتی یەکتر ناکەین،چونکە ناتوانین سوود بەیەکتر بگەیەنین.

کە بیردەکەمەوە چۆن کەوتمە ئەو هەڵە گەورەیە لەژیانمدا، هەمیشە لەناخەوە خەفەتی پێ دەخۆم و تەواو وێرانی کردووم، ناتوانم بۆ چرکە ساتێکیش لەبیر خۆمی بەرمەوە.

ـــاتووی قوتابیەک لەناودەبات

ئایا جوانی رووخسار و بوونی سامان خۆشبەختی دروستدەکات؟

جوانی و دەوڵەمەندی زۆرجار بوونەتە بنەمایەکی سەرەکی بۆ هاوسەرگیریی، چونکە زۆرێك لەکچان ئاواتەخوازن کوڕان ئەم دوو خاڵەیان تێدا هەبێت، ئەگەر ئەو دوو داواکارییەیان بۆنەهێننەجێ، ئەوا بە نەخێر وەڵامیان دەدەنەوە. ئەو جۆرە کچانە پێیانوایە کە خۆشبەختی لەپارە و رووخساری جواندایە. لێرەوە دەکرێت بپرسین بۆچی کچان هەمیشە بەدوای کوڕێکدا دەگەڕێن کە یەکێك لەو دوو داواکارییەیان تێدابێت و گرنگی بەلایەنی رۆشنبیری نادەن؟ ئایا کوڕانیش بەهەمان شێوە بیردەکەنەوە؟ لەم ئانەدا تاچەند هەردوو رەگەز توانیویانە لەو هەڵبژاردنەیاندا خۆشبەختی دەستەبەربکەن؟ بۆ وەرگرتنی بۆچونی هەردوو رەگەز، لەسەر ئەم تەوەرە ئەم راپۆرتەمان سازکرد...

ناسك سەعید - سلێمانی

(گەشاو عباس) وەك قوتابیەکی زانکۆی گەشەپێدانی مرۆیی، جۆری بیرکردنەوەی کچانی نێو زانکۆمان بۆ بەیان بکات و لە پێوەند بەم باسەوە دەڵێت: لەناو زانکۆدا ئەوەی گرنگە لای کچان ئەوەیە دەبێت ئەو کوڕەی وەك(دۆستێك ـ کەپڵێك) هەڵیدەبژێرێت، لەرووخساردا جوان و سەرنجڕاکێش بێت و لەباری ئابووریشدا خاوەن ئابوورییەکی بەرز بێت، ئەمەش بۆ هەموو کەس رێناکەوێت، بەڵام کوڕانیش ئەوە بەهەند وەردەگرن کە کچان جوان و دیار بن، نموونەی ئەو کەسانە لەدوای هاوسەرگیریەکەدا دەرکەوتووە کە تاچەند لێکتێگەیشتن و خۆشەویستی لەنێوانیاندا هەیە و توانیویانە ببنە نموونەی خێزانی بەختەوەر.

لەبەرامبەر بۆچوونەکەی (گەشاو) دا، **(کاردۆ عومەر)یش وەک قوتابی زانکۆ، باس لەوە دەکات کە:** لەزانکۆ و پەیمانگاکاندا، کچان زۆر گرنگی بەکوڕی جوان و بەتایبەت خاوەن سەروەت و سامان دەدەن، هەمیشە ئەو کوڕانە زیاتر لەلایەن کچانەوە هاوڕێیەتی دەکرێن، هەرچەندە کوڕانیش ئەوە دەزانن کە کچان لەبەر جوانی یاخود دەوڵەمەندییە خۆیان لێنزیک دەکەنەوە، گرنگی بەکوڕێك نادەن کە رۆشنبیر یاخود زیرەك بێت، بەڵام لەبەرئەوەی کچ زیاتر سەرنجڕاکێشترە تا کوڕ، بۆیە زۆرجار ئەو کوڕانەی کە جوانن بەهەمان شێوە بەدوای کچی جواندا دەگەڕێن و پەسەندیان دەکەن.

بۆچوونەکان چ هی کچان بێ و چ کوڕانیش بێ لەمەڕ ئەم پرسە جیاوازن، هەر بۆیە (ژینۆ والی) پێچەوانەی هەردوو قوتابی (گەشاو و کاردۆ) ئاماژە بۆ ئەوە دەکات کە: مەرج نییە هەموو کچێك گرنگی بەجوانی و دەوڵەمەندی کوڕ بدات، بەپێچەوانەوە هەندێك کچ بیرکردنەوەیان جیاوازە و خۆشەویستی و بوونی متمانە لەنێوانیاندا خاڵێکی جەوهەرییە و پشتی پێدەبەستن، لەسەرەتای هاوسەرگیریدا کچان وەك نەریتێك داوای ئاڵتون و ماڵی جیا دەکەن، بەڵام هاوکات داوای ئەوەیان لێدەکەن کە دڵپیس و رەزیل نەبن، کەواتە ئەوە دەزانن کە خۆشبەختی لەرووخسارو پارەدانییە و تەنانەت بەشێوەیەکی رەها ناتوانێت دروستشیان بکات.

دەڵێن کاسەی پڕ ئاشتی ماڵە، ئەم پەندە **(شۆخان عەبدوڵڵا)بۆ پاڵپشتی قسەکانی خۆی دەهێنێتەوە و پێیوایە:** ئەو خێزانانەی دەوڵەمەندن زیاتر خۆشبەختترن لەخێزانە هەژارەکان، چونکە بەدەست نەبوونیەوە گیرۆدە نەبوون و گرفتەکانی ژیان نارەحەتیان ناکات، بەڵام خێزانە هەژارەکان زۆرجار لەبەر گرفت و ناخۆشییەکان بیر لەژیانی خۆیان ناکەنەوە، تەنانەت بەویستی خۆیان خواردن ناخۆن و پۆشاکی جوان ناکڕن، بۆیە کچانیش هەوڵ دەدەن شوو بەکوڕی دەوڵەمەند بکەن، ئینجا ئەگەر جوانیش بێت باشترە. زۆرێك لەکچی جوان دەبینین شووی بەکەسێك کردووە کە وەك خۆی نییە و هاوکوفی ئەو نییە، بەڵام لەبەرئەوەی سەروەت و سامانی هەیە، قبوڵی دەکات.

توێژەرانی کۆمەڵایەتی ئاماژە بۆئەوە دەکەن کە لەئێستادا لەهاوسەرگیریدا وەك مۆدێلێکی لێهاتووە کە دەبێت لانی کەم کوڕان ماڵێکی باش و ئاڵتونێکی زۆر بۆ کچان بکەن، بەبێ ئەوەی هەست بەوە بکەن کە ئەگەر توانای دارایی باش نەبێت چۆن دەتوانێت لەدواییدا ژیانێکی ئاسوودە فەراهەم بکات، لەگەڵ ئەمانەشدا مەرج نییە هەموو کچێك بەوشێوەیە بێت، بەڵکو گرنگی بەلایەنی رۆشنبیری و ئاکاری کوڕەکە دەدات و هەوڵدەدات لەکاتی پێکەوەنانی خێزانەکەیاندا هاوکارێکی باش بێت، چونکە تێدەگات لەوەی کە لەدواییدا ئەوە خۆیانن تووشی کێشەی دارایی دەبنەوە و ناتوانن بەئاسوودەیی بژین.

ئەم بیرکردنەوانە لەکەسێکەوە بۆ کەسێکی دیکە دەگۆڕێت، ئەوەی کە گرنگە ئاماژەی پێبکرێت ئەوەیە کە لایەنی رەوشت و ئاستی رۆشنبیری و هۆشیاری بکرێتە پێوەر بۆ هاوسەرگیری، نەك لایەنی ماددە و رووخسار، چونکە بەتێپەڕبوونی کات جوانی رووخسار بەرەو گۆڕان و شێوان و تێکچوون دەچێت و پێدەچێت سەروەت و سامانیش بەردەوام نەبێت، ئەوەی دەمێنێتەوە خۆشەویستی و راستگۆیی و جوانییەکانی دیکەی ژیانی نێوان ئەو دوو کەسەیە، بۆیە گرنگە بەبیرکردنەوەیەکی دیکە لەم مەسەلەیە بڕوانین و بیر لەداهاتوو بکەینەوە.

هەڵوەرینی گوڵێک لەناو گۆمێکی لیخندا..

(ع): کچێکی هەرزەکاری جوانبوو، باوکی فەرمانبەربوو لەیەکێك لە فەرمانگاکاندا و دایکیشی مامۆستابوو، لەخێزانێکی تابڵێی ڕێکوپێك و باشدا دەژیا، کە تەمەنی گەیشتە نزیکەی چواردە ساڵ بەهۆی برادەرێکیەوە دوکاندارێکی فرۆشتنی ماکیژی ئافرەتانی ناسی. لێرەوە چیرۆکەکە دەستپیدەکات. ئیتر با خۆی بەسەرهاتەکەی باس بکات، (ع) بەمشێوەیە قسەی کرد و وتی:

سەرەتا وەك هەموو كچێكی سەرئەم زەمینە حەزو ئارەزوەكانم دەبزواو دەمویست وەك هەموو كچەكانی تری هاوتەمەنم لەگەڕەك و قوتابخانە ماكیاژو جلوبەرگی جوان لەبەر بكەم و تاموچێژی گەنجێتی ببینم.

رۆژێكیان كچێكی دراوسێمان كەباوكی نەمابوو زۆر هەژاریش بوون، دایكی زۆر هاوڕێی دایكم بوو، كچەكەش لەگەڵ دایكیدا دەهاتە ماڵمان زۆر خۆی لەمن نزیك دەكردەوە، هەرچەندە دراوسێكانی تر ئاگاداریان كردمەوە كەماڵی ئەوكچە ناوبانگی كۆمەڵایتیان باش نییە، بەڵام من بەزەیم بەو بە كچەكەدا دەهاتەوەو بەیەكەوە دەچووین بۆقوتابخانە. زۆرجار دەهات بەیەكەوە لەبەر دەرگا دادەنیشتین یان بەیەكەوە دەچووین بۆ پاركەكان و بازاڕ و كچەكەی هاوڕێم بەمنی وت دوكاندارێكی ماكیاژو جلوبەرگی ئافرەتان هەیە كە ناسیاومانە بابچین شتومەك لەو بكڕین. ئیتر هەندێكجار بەیەكەوە دەچووین بۆلای پیاوەكە، زۆر زمان شیرین و قسە خۆش بوو، تەمەنی نزیكەی (٢٠) ساڵ دەبوو لەگەڵ كچەكەی برادەرمدا قسەی خۆشیان دەكرد و ماكیاژ و جلوبەرگی بەهەرزان پێشكەش دەكرد و هەندێكجار باسی سێكسیان دەكرد و تەنانەت جارهەبوو پیاوەكە دەستبازی و ماچی كچەكەی دەكرد و كچەكە هیچ شەرمی نەدەكرد، كەئەم جۆرە شتانەیدەكرد. بەپێكەنینەوە دەگەڕاینەوە، بەمنی دەوت ژیان هەروایە و دەبێت من ئەو كارانە لەگەڵ ئەوپیاوەدا بكەم لەبەر ئەوەی كە ماكیاژو جلوبەرگم بەبەلاش پێشكەش دەكات. هانی منیشی دەدا بۆ ئەوشتانە و منیش تەمەنم هەرزەكار بوو زۆرریش لەتەلەفیزیۆندا و بەتایبەتی لەتەمسیلە دۆبلاژكراوەكاندا ئەو شتانەم دیبوو، حەزم دەكرد تامی بكەم، بەڵام خۆم رادەگرت. تا لەئەنجامدا رۆژێكیان كابرای دوكاندار كەوتە قسە لەگەڵمدا و قەناعەتی پێكردم كاری سێكسی لەگەڵدا بكەم بەرامبەر بەوەی كە ماكیاژی گرانبەهام پێشكەش بكات. سەرەتا رازی نەبووم، بەڵام دواتر لەبەر ئەوەی كە ماكیاژەكانی زۆر جوان بوون قەناعەتم پێكرا لەلایەن ئەو پیاوە تاوانبارە و كچەكەی دراوسێمان وەك شەیتان منیان خستە ناو كاری سێكسییەوە و رۆژانە لەگەڵ ئەو كچەدا دەرۆیشتم بەناوی ئەوەی كە بۆماڵی ئەوان دەچم، بەڵام لەوێ خۆم دەگۆڕی و دەچووین بۆ بازاڕ بۆلای ئەو دوكاندارە، تا لەئەنجامدا گوڵی كچێنیم هەڵوەڕی و لەڕێگەی راست لامدا. رۆژانە لەبەرامبەر كاری سێكسی پارە و ماكیاژی دەدامێ و پیاوە تاوانبارەكە وێنەمی بەمۆبایل دەگرت و دەیوت ئەو وێنانە بەكەس پیشان نادەم تەنیا بۆ خۆشی خۆمان دەیگرم، بەڵام دواتر بیستم كەوێنەكەم بەبلوتۆس بڵاوكراوەتەوە. دوای ماوەیەك كابرای دوكاندار منی دەبرد بۆ لای چەندین پیاوی تر، هەرجارەو چەند برادەرێكی خۆی دەهێنا بۆ ئەوەی كاری سێكسیم لەگەڵدا بكەن. پاش ماوەیەك ماڵەوە بەم كارەمیان زانی، ویستیان رزگارم بكەن لەم كارە، بۆیە ماڵەكەمان بردە گەڕەكێكی تری شاری هەولێر. باوكم، من و دایكمی ناچاركرد كەپێوەندی لەگەڵ ئەوماڵەدا بپچڕێنین كە منیان تووشی ئەم كارە كردبوو. دوای ماوەی كەمتر لەساڵێك باوكم كۆچی دوایی كرد، باری ئابووریمان بەتەواوی شێوا، دایكیشم لەبری ئەوەی هاوكاریمان بكات، هانی دەدام بۆ ئەوەی پارە پەیدابكەم، چونكە براكانم لەمن بچووكتر بوون. كەوتە سەردانكردنی ماڵی ئەو كچەی كە پێشتر سەردانم كردبوو، تا لەئەنجامدا كەوتمەوە ناو كاری سێكسی، بەڵام ئەمجارەیان زۆر بەشێوەیەكی ترسناك، چونكە دایكیشم هانی دەدام بۆ ئەم كارە ناپەسەندە. ئیتر منیش بۆم دەركەوت كەتەواو ناوبانگم زڕاوەو بڕیارمدا كە لەگەڵ چەند كەسێكی تریشدا پێوەندی سێكسی ببەستم و ئەو پیاوانەی كە سەردانم دەكردن جۆراوجۆر بوون، لەوانە یەكێكیان دوكانی جلوبەرگی ئافرەتانی هەبوو لەناو بازاڕدا ئەوەی تریان چاككەرەوەی ئۆتۆمبێل بوو، واتە فیتەر بوو، یەكێكی تریان وێنەگر بوو. ئەمانە هەموو بەمن فێربوون و كاری رۆژانەی من بوو بەكاری سێكسی. بەتەواوی بوومە ئافرەتێكی لەشفرۆش رۆژانە پیاوان سەردانی ماڵەوەیان دەكردین، تا لەئەنجامدا لەلایەن پۆلیسەوە دەستگیر كراین. ئێستا من تاوانبارم، چونكە لەشفرۆشم هەردوو دنیام دۆڕاند و هیچ بوونێك لە ژیانمدا نییە، چونكە ئافرەتی لەشفرۆش زۆر لە كاڵایەكی بێنرخ كەمترە، لەبەر ئەوەی كاڵا تەنیا یەك كەس دەیكڕێت، بەڵام لەبەرامبەر پارەیەكی كەم دا هەموو پیاوێك دەتوانێت بمانبات و بمانكڕێت و وەك ئاژەڵێكی دڕندە مامەڵەمان لەگەڵدا بكات.

چۆن مامەڵە لەگەڵ ئەوانە بکەین کە لەنێو خێزاندا دوچاری دڵەڕاوکێ و وەسواسی هاتوون؟

وەسواسی یان بەکوردییەکەی دڵەڕاوکێ وەك زۆربەی نەخۆشییە دەروونییەکانی تر چەندین گریمانەو لێکدانەوەی بۆ کراوە، هەندێك لە زاناکان لەسەر ئەو بڕوایەن وەسواسی لە ڕێگەی لاسایکردنەوە لە باوانەوە بۆ وەچەکانیان دەگوازرێتەوە، بەڵگەشیان ئەوەیە کە زۆربەی ئەندامانی ئەو جۆرە خێزانانە تووشی مەراق و وەسواسی دەبن. زۆرجاریش هۆکاری بۆماوەیی ڕۆڵی دەبێ لە گواستنەوەی ئەم نەخۆشییە. هەندێکیش لە زانایانیش هۆکاری ئەم نەخۆشییەیان پابەندی پێکهاتەی دەروونی تاکەکان کردوون. بەهەرحاڵ، هۆکارەکان هەرچییەك بن، بوونی کەسانێکی وەها لەناو خێزاندا کێشەیەکی ئاڵۆزە بۆ ئەندامانی ئەو خێزانە. لەم ڕیپۆرتاژەدا هەوڵدەدەین ئەم کێشەیە بخەینە بەر باس...

سەرتا تریفە ئامانج تەمەنی ١٦ساڵەو لەو بارەیەوە دەڵێت: کە منداڵ بووم دایکم ئەم گرفتەی هەبوو، تا کۆتایی نان خواردن چەندین جار لەسەر سفرە دەمانێرێتەوە بۆ دەست شۆرین، چونکە ناتوانێت دڵنیابێت لەوەی کە من و خوشك و براکانم دەستمان خاوێن بێت. لەگەڵ ئەوەش هەمیشە کێشەی هەیە لەگەڵ باوکم لەسەر پاك و خاوێنی. ئەگەر چی چەندە خەریکی ماڵ و خۆمان بین ئەو بەهیچ جۆرێك لێمان رازیی نابێت.

ئەم کێشەیەی دایکم زۆربەمانی بێزارکردووە، خوشکە گەورەکەشم هەمان کێشەی دایکمی هەیە زۆرجار پێیدەڵێین کەئەمە گرفتە هەوڵبدات لە خۆی بکاتەوە، بەڵام ناتوانێت و هەمیشە لە گوماندایە لەو شتانەی کە بەریدەکەوێت ئیتر هەرشتێك بێت.

گرنگیدانی زۆر بەتەندروستیی خوود یەکێکی ترە لە نیشانەکانی وەسوەسیی. زور چوونە لای دکتۆر و زۆر هاوارکردن لە ئازار هەرچەندە هەوڵبدرێت و بەوەی بگەیەنیت کە ئازارەکە ئەوەندەش نییە، بەڵام ئەو دەیسەپێنێ بەسەر خۆیدا کە نەخۆشێکی زۆر بەئازارە.

ئاری ئەبوبەکر تەمەن ٢٣ ساڵە و ماوەی چەند مانگێکە نەشتەرگەریی کردووە. بەڵام هەستێکی زۆر ناخۆشیی تووش بووە و دەڵێت «لە دوایی نەشتەرگەریەکەمەوە وا هەست دەکەم، ئازارەکەم زیاد دەکات چەندین جار سەردانی دکتۆرم کردووە، بەڵام دڵنیایە لە باشی تەندروستیم. لەم ماوەیەدا چوومە لای دکتۆرێکی دەروونی ئەو پێووتم کە تووشی دەردی واسواسیی بووم و هیچ گرفتێکی ترم نییە. ماوەیەك باش دەبمەوە دواتر وام لێدێتەوە ناتوانم خۆم لەو گرفتە بهێنمە دەرەوە، بەتایبەت ئەو کاتانەی کە بیر لە نەشتەرگەرییەکە دەکەمەوە، چونکە پێش ئەوەی ئەو نەشتەرگەرییە بکەم زۆر دەترسام لە نەشتەرگەری، هەربۆیە تووشی گرفتی دەروونیش بومەوە، ئەگینا پێشتر باوەڕم بەوە نەبوو کە تووشی دڵەڕاوکێ و واسواسیی ببم.

هەندێکجار کارەساتە دڵ تەزێنەکانیش هۆکارێکن بۆ ئەوەی مرۆڤ تووشی واسواسیی بکەن لە ڕێگەگرتن و بە پاساوی روونەدانەوەی ئەو ڕووداوە، بۆیە دوای لەدەستدانی ئازیزێکیان هەمیشە لە کەسەکانی تر دەپرسنەوە، بەتایبەت دایکان و باوکان. لەو بارەیەوە مەریەم محەمەد کە پێشتر دوو منداڵی مردووە دەڵێت: لەدوای لەدەست دانی شەهێنی کچم و سەروەری کوڕم کە باکارەساتی ئۆتۆمبێل لە ناوچوون، ئیتر لەو ساوە تا ئێستا توانای ئۆقرە گرتنم نەماوە، بە ڕۆژ بەو حاڵەوە دەمێنمەوە تا شەوانە هەمووان دێنەوە ناو ماڵ. هەر جارێك کە لەدەرگا دەدرێت، وا هەست دەکەم هەواڵێکی ناخۆشم پێدەگات، بۆیە لە جێگەی خۆم رادەچنم و دەمودەست ئۆقرەم لەبەر دەبڕێت، ئاخر ئازارێکی هێندە بە سوێم چەشتووە نامەوێت جارێکی تر دووبارە بێتەوە. بۆیە هەمیشە داوا لە منداڵەکان دەکەم کە ئەوەندە نەچن بۆ شوێنی دوور کە دەشچن هەتا دێنەوە ئیتر من شێت دەبم سەد تەلەفۆن دەکەم، سەد پرسیارم لا دروست دەبێت. بەهۆی ئەم گرفتە دەروونییەوە منداڵەکان چەندین دکتۆریان پێکردووم ماوەیەك باش دەبم بەڵام دوای ماوەیەك دیسان واملێدێتەوە. تەواوی منداڵەکانم بێزار کردووە بەم گرفتەمەوە.

پسپۆرانی تەندروستی ڕێنمایی خێزانەکان دەکەن لەوەی زۆر بەباشیی ئاگایان لەباری دەروونی ئەو کەسانە بێت کە تووشی وەسواسیی بوونە و ئاگاداریان دەکەنەوە کە بەهیچ جۆرێك هەوڵنەدرێت گاڵتەیان پێبکرێت و دڵیان رابگیرێت و هیچ کات بەتەنیا بەجێیان نەهێڵن، چونکە تا بەتەنیا بن زیاتر فشاری دەروونی زیاتریان بۆ دێت. هەر لەو بارەیەوە پزیشکی شارەزا

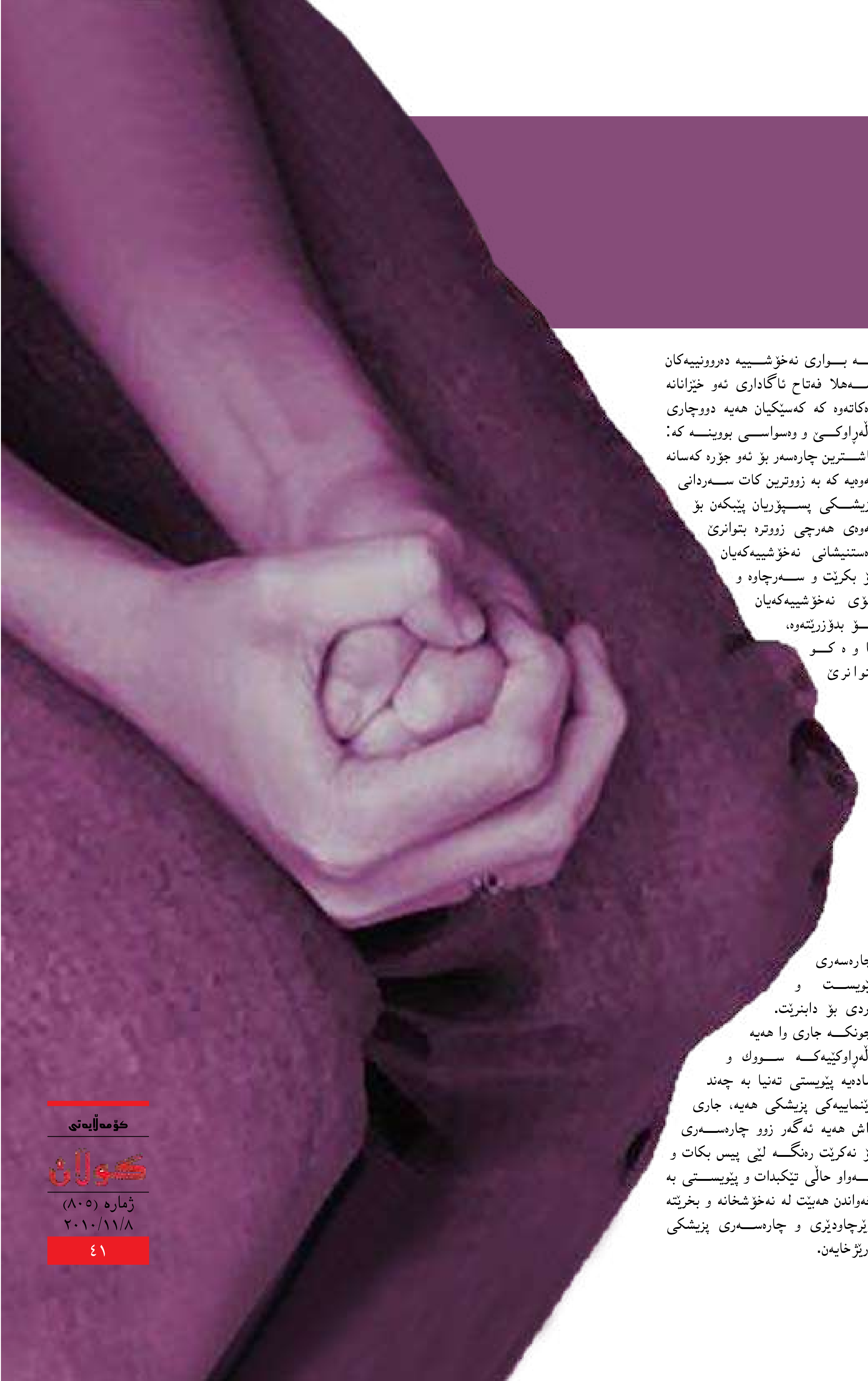

لە بواری نەخۆشییە دەروونییەکان شەهلا فەتاح ئاگاداری ئەو خێزانانە دەکاتەوە کە کەسێکیان هەیە دووچاری دڵەڕاوکێ و وەسواسی بووینە کە: باشترین چارەسەر بۆ ئەو جۆرە کەسانە ئەوەیە کە بە زووترین کات سەردانی پزیشکی پسپۆریان پێبکەن بۆ ئەوەی هەرچی زووترە بتوانرێ دەستنیشانی نەخۆشییەکەیان بۆ بکرێت و سەرچاوە و هۆی نەخۆشییەکەیان بۆ بدۆزرێتەوە، تا وەکو بتوانرێ چارەسەری پێویست و وردی بۆ دابنرێت. چونکە جاری وا هەیە دڵەڕاوکێیەکە سووك و سادەیە پێویستی تەنیا بە چەند ڕێنماییەکی پزیشکی هەیە، جاری واش هەیە ئەگەر زوو چارەسەری بۆ نەکرێت ڕەنگە لێی پیس بکات و تەواو حاڵی تێکبدات و پێویستی بە خەواندن هەبێت لە نەخۆشخانە و بخرێتە ژێرچاودێری و چارەسەری پزیشکی درێژخایەن.

هزرو بیرکردنەوەی قوتـــابیانی زانکۆ

زانکـــۆ وەك هەمـــوو شـــوێن و جێگەیەك لەئەنجامی تێکەڵاوبوونی بیر و هزرە جیـــاوازەکان بێبەش نییە لە ململانێ فیکـــری و هزرییەکان، وامنیـــش لـــەم راپۆرتـــەدا لەزاری قوتابییانـــی زانکـــۆ خۆیانـــەوە ئەو کێشـــەو گیروگرفتانەو هۆکارو کارو دەرەنجامەکانیان بەشـــێوەیەکی وردو میکانیزمێکی هزریانە شیدەکەینەوە:

ئا: دیار سالار

بەناز عەبدوڵا: هەندێکجار ئەوەندە تیلوتوانجیان لێداوەو ئازاریان داوە لەرووی دەروونیەوە وبێزاریان کردووە، ناچار بووە برواتە ماڵەوەو جلوبەرگەکانی بگۆڕێت.

خاتوو بەناز عەبدوڵا رەحمان کە قوتابی کۆلیژی ئەدەبیاتە ئاماژەی بەوەدا: کە زۆرجاربووە لەلایەن قوتابیەکانی هاوپۆلیەوە رەخنەی لێگیراوە لەبەر ئەوەی کەگوایە بەبڕوای ئەوان جلەکانی رووتن ناگونجێن لەگەل داب ونەریتە کۆمەڵایەتیەکاندا و نابێـــت ئەم جۆرە جلانە لەبـــەر بکات، بەڵکو دەبێـــت جلوبەرگـــی درێژ لەبەر بکات و حیجـــاب بپۆشـــێت، تەنانـــەت هەندێکجار تیلوتوانجیان لێداوەو ئازاریان داوە لـــەرووی دەروونیەوە و بێزاریان کـــردووە و ناچـــار بووە بڕواتە ماڵـــەوەو جلوبەرگەکانی بگۆڕێـــت و جلێك لەبەر بکات کەبەدڵی هاوپۆلەکانی بێت. ناوبراو وای دەبینی نەبوونـــی رۆشـــنبیری کەســـێتی هۆکارێکی سەرەکیە بۆهەموو کێشەکان، چونکە نابێت کەس ئەو دەســـتەڵاتە بدات بەخۆی و هەموو ژیانی هاوپۆلەکەی سنووردار بکات بەئارەزووی خۆی جۆری جلوبەرگ پۆشینی بۆ دابنێت.

خاتوو بەیان ئەســـعەد: ماوەی هەفتەك یان مانگێـــك قســـەی لەگەڵم نەکـــردووە، چونکە جلەکانم مۆدێرن بووە

خاتـــوو بەیان ئەســـعەد قوتابـــی کۆلیژی کارگێـــڕی و ئابـــووری: وای دەبینی هەموو کێشەکان کەئەمڕۆ کۆمەڵگەیان هەراسانکردووە، دەرئەنجامـــی دابونەریتـــە کۆمەڵایەتیەکانن، تاکەکان بەشێوەیکی راستەوخۆ دەیانگوێزنەوە بۆ زانکۆ، لەبەر ئەوەی تاکەکانی ناو کۆمەڵگەیەی ئێمـــە ســـەرجەمیان دیلـــی دابونەریتەکانـــن، هەموو کێشـــەکانیش هەڵقوڵاوی ئەو دابونەریتە کۆمەڵایەتیانـــەن، زۆرجار لەنـــاو زانکۆ برادەرم هەبووە ماوەی هەفتەیەك یان مانگێك قســـەی لەگەڵم نەکردووە، چونکە جلەکانم مۆدیرن بووە و بەڕای ئەو نابێت کچێك جلەکەی مۆدێرن بێت و دەبێت هەمووان جلەکانیان جلی کولتووری بێت، وەك ئەوەی هەندێك لەو کەسانە دەیانەوێت.

خاتـــوو نیـــان عەبدولواحید:

ئەو جلانەی کـــە ئێمە لەبەری دەکەین جلێکی رەسمی رۆژانەیـــە

لەهەموو جیهاندا بەکاردێت و زۆر ئاساییە کە هەموو کەسێك لەبەریبکات، بەڵام تاکەکانی کۆمەڵگە بەچاوێکی نامۆ تەماشایان دەکەن

خاتوو نیان عەبدولواحید کە قوتابی زانکۆیە ئاماژەی بەوەدا: کە زۆربەی ئەوکچانەی کە بیروباوەڕی ئازادیان هەیە لەناو زانکۆدا جلوبەرگی مۆدێرن لەبەر دەکەن ڕۆژانە لەناو زانکۆدا تووشی کێشە دەبن، چونکە بەشێکی زۆری قوتابیانی زانکۆ کەسانی کولتووریین و مرۆڤی خێڵەکین و دژایەتی کچە قوتابیە نوێخوازەکانی ناو کۆلێژ دەکەن و بەوە تاوانباریان دەکەن کە گوایە ئەم کچانە جلوبەرگەکانیان ناگونجێت لەگەڵ نەریتی کۆمەڵایەتیدا کە لەکاتێکدا ئەو کچانە هەمووی جلەکانیان مۆدێرنە و جلی ڕەسمی ڕۆژانەیەو زۆر ئاساییە کە هەموو کەسێك لەبەری بکات، بەڵام تاکەکانی کۆمەڵگە بەچاوێکی نامۆ تەماشایان دەکەن، چونکە تاکەکانی ناو ئەم کۆمەڵگەیە دژایەتیان دەکەن و بەئاشکرا دیانەوێت ئەو کچانە ناوبانگیان بزڕێت.

خاتوو ئارەزوو ئەحمەد: چەندینجار بیستوویەتی کە قسەی بۆهەڵبەستراوەو تاوانبارکراوە، چونکە جلوبەرگی ئەم زۆر ڕووتن ناگونجێن لەگەڵ دابونەریتە کۆمەڵایەتیەکان و کولتووری کۆمەڵگەی ئێمەدا

خاتوو ئارەزوو ئەحمەد: ئاماژەی بەوەدا کە ئەو ناوبانگی زڕێنراوە و قسەی زۆری لەسەر کراوەو تەنانەت بوختانیشی لەلایەن هەندێك لە هاوپۆلەکانیاوە پێکراوە، لەبەر ئەوەی کەجلوبەرگی مۆدێرن لەبەر دەکات، چەندینجار بیستوویەتی کە قسەی بۆهەڵبەستراوەو تاوانبارکراوە، چونکە جلوبەرگی ئەم زۆر ڕووتن ناگونجێن لەگەڵ دابونەریتە کۆمەڵایەتیەکان و کولتووری کۆمەڵگەی ئێمەدا، ناوبراو ئاماژەی بەوەدا کەتەنیا تاوانی ئەو ئەوەیە کەئەو جلانەی کەلەبەری دەکات جلوبەرگی زۆر ئاساین و لەهەموو جیهاندا قوتابیانی زانکۆ و خەڵکانی ڕۆشنبیر لەبەری دەکەن و لە هیچ پارچەیەکی دنیادا کەس لەبەر جلوبەرگەکانی سزا نەدراوە تەنیا لای ئێمە نەبێت کەمرۆڤ لەبەر جلوبەرگی بوختانی پێبکرێت و لەڕووی دەروونییەوە ئازاربدرێت.

خاتوو هێرۆ حەمید: زۆر لەو کچانە گلەیی لە کۆمەڵگە دەکەن بەوەی کە ڕۆژانە تووشی کێشە دەبن خۆیان بەرپرسن، چونکە جلوبەرگی ڕووت و بێمانا لەبەر دەکەن و خۆیان بەشێوازێکی ناشیاو دەرازێننەوە کە ناگونجێت لەگەڵ کولتووری ئێمەدا

خاتوو هێرۆ حەمید: ڕای پێچەوانەی هەبوو بەوەی دەبێت کاتێك کەسێك جلێك لەبەر دەکات پێویستە ڕێزی دەوروبەرەکەی بگرێت و خۆشی وەها لێنەکات کە لەوانی تر جیاواز بێت، واتا نابێت ئەو جلە ببێتە هۆیەك بۆ سەرنجڕاکێشانی دەوروبەر، بەڵکو دەبێت جلوبەرگ و هەڵسوکەوتمان بگونجێت لەگەڵ واقیعی کۆمەڵگەدا، نابێت هێڵی سوور ببەزێنین، چونکە ئێمە کەسانی ڕۆژهەڵاتین و کۆمەڵگایەکیشمان هەیە زۆر پابەندە بەدابونەریتەکان، لەبەر ئەوە نابێت جلەکانمان وەهابێت کێشەمان بۆدروست بکات، زۆر لەو کچانە گلەیی لە کۆمەڵگە دەکەن بەوەی کە ڕۆژانە تووشی کێشە دەبن خۆیان بەرپرسن، چونکە جلوبەرگی ڕووت و بێمانا لەبەر دەکەن و خۆیان بەشێوازێکی ناشیاو دەرازێننەوە کەناگونجێت لەگەڵ کولتووری ئێمەدا.

خاتوو سوسەن عبدولواحید: ئەو کەسانەی کەئاراستەی ئاینیان توندڕەوانەیە و پابەندن بە دابونەریتی کۆمەڵایەتیەوە ئازادن خۆیان چۆن بژین، بەڵام نابێت دەستەڵاتێك بدەن بەخۆیان کە ئازادی کەسانی تر پێشێلبکەن

خاتوو سوسەن عبدولواحید وەك قوتابیەکی کۆلێژی پەروەردە وای دەبینی: یەکێك لەگەورەترین گرفت لەبەردەم ئەواندا ئەوەیە کە کچان ناتوانن لەناوکۆلێژدا بەئازادی جلوبەرگ لەبەر بکەن لەبەر ئەوەی کە هەندێك قوتابی بەتایبەتی ئەوانەی کەئاراستەی ئاینیان توندڕەوانەیە و پابەندن بە دابونەریتی کۆمەڵایەتیەوە زۆرجار هەراسانیان دەکەن و داوایان لێدەکەن کە جلوبەرگی درێژ لەبەر بکەن و حیجاب بپۆشن، ناوبراو ئاماژەی بەوەدا ئەو کەسانە ئازادن خۆیان چۆن بژین، بەڵام نابێت دەستەڵاتێك بدەن بەخۆیان کە ئازادی کەسانی تر پێشێلبکەن و لەڕووی دەروونیەوە ئازاریان بدەن، هەندێك جار بووە کە قوتابیانی پۆلەکەی قسەیان لەگەڵ نەکردووە، چونکە ئەم نەبۆتە بالاپۆش(محجبە) وەك کچەکانی تر و جلوبەرگی مۆدێرنی لەبەر کردووە.

خاتوو هیدایەت وەك توێژەرێکی کۆمەڵایەتی: ئەگەر لەڕووی دەروونییەوە تەماشابکەین ئەوکەسانە تارادەیەك ڕەنگە ئارەزووی خۆسەپاندنیان تیادا دروست بووە، چونکە لەخێزانێکدا گەورەبوونە کەهەموو شتەکان بەسەریاندا سەپێنراوە.

خاتوو هیدایەت وەك توێژەرێکی کۆمەڵایەتی: ئاماژەی بەوەدا کە ئەمڕۆ لەناو قوتابیاندا و بەگشتی و قوتابیانی کچدا بەتایبەتی چینێك هەن کەزۆر پابەندن بە دابونەریتە کۆمەڵایەتیەکان و زۆریان بالاپۆشن (محجبەن) دەیانەوێت هەموو هاوپۆلەکانیان وەك خۆیان بن، کەئەمەش تارادەیەك ئازادی کچەکانی تر پێشێل دەکات، چونکە نابێت و ناکرێت تۆ ئازادی کەسی بەرامبەرت پێشێل بکەیت و دەست بخەیتە ناو ئەو شتانەی کەتایبەتن بە ئارەزووی خودی یان سەربەستییەکانی کەسی، چونکە هەموو کەسێك ئازادە چ جۆرە جلوبەرگێك لەبەر دەکات، ئەوکەسە ئازادە خۆی حیجاب بکات یان دەتوانێت نیقابیش ببەستێت و بۆئەوەی کەس نەیبینێت، بەڵام نابێت زۆری لە هاوپۆلەکانی بکات، هەرچەندە ئەگەر لەڕووی دەروونییەوە تەماشابکەین ئەو کەسانە تارادەیەك ڕەنگە ئارەزووی خۆسەپاندنیان تیادا دروست بووە، چونکە لەخێزانێکدا گەورەبوونە کەهەموو شتەکان بەسەریاندا سەپێنراوە.

بوونی منداڵ تاچەند پێویستی بەراوێژ هەیە؟

کاتێك كچ و كوڕێك پێكەوە بڕیاری هاوسەرگیری دەدەن، هەریەكەیان لەلای خۆیەوە بڕیاری ئەوەش دەدات لەداهاتوودا چەند منداڵیان هەبێت و بەرنامەڕێژی بۆ پەروەردە و پێگەیاندنی دەكەن، بەڵام مەرج نییە لەلای هەردووكیان هەمان بیركردنەوەو بۆچوون هەبێت، لەداهاتوودا دەبێت بڕیاری لەسەر بدەن. هەندێكجار روودەدات لەســەر ئەو بڕیارەش رێك ناكەون و بۆچوونی یەكێكیان پەسەند نەكرێت، لێرەدا دەكرێت بپرسین ئەو هاوسەرەی كە رای لەســەر منداڵی زۆری نییە چۆن دەتوانێت بچێتە ژێر بۆچوونی هاوســەرەكەی دیكە و كاردانەوەی لەپەروەردە كردن و پێگەیاندنی منداڵەكانیدا چۆن دەبێت: بۆ ئەم تەوەرە بۆچوونی چەند كەسێك وەردەگرین كە لەسەرەتای هاوسەریدان یاخود بەو قۆناغەدا تێپەریون:

مامۆســتا خالید عەبــدوڵا: رۆژانە ئەوەنــدە لەگەڵ منداڵــدا مامەڵە دەكەم وای لێكردووم نەتوانم وەك پێویست لەگەڵ منداڵەكانی خۆشمدا وەك هاوڕێ بم.

مامۆســتا خالیــد عەبــدوڵا، وەك مامۆستایەكی قۆناغی بنەڕەتی ئاماژە بۆ ئەوە دەكات: لەسەرەتای دامەزراندنم لە قوتابخانەدا وەك پیشــەی مامۆستایەتی وای لێكردم كە منداڵم خۆش بوێت، بەڵام بەهۆی زیاتر ماندووبونــم بەكارەكەمەوە ئارەزوەكەم پێچەوانەبووەوە، بۆیە لەژیانی خێزانیمــدا لەگەڵ هاوســەرەكەم هەمان بڕیارمانــدا كــە نابێت لــەدوو منداڵ زیاترمان ببێت، لەبەرئەوەی هەم لەرووی پەروەردەكــردن و دواتر لەرووی دارایی و پێگەیاندنەوە ئەركێكی قورســە، رۆژانە ئەوەنــدە لەگەڵ منداڵــدا مامەڵە دەكەم وای لێكردووم نەتوانم وەك پێویست لەگەڵ منداڵەكانی خۆشمدا وەك هاوڕێ بم.

بەهــرە كەمال: هاوســەرەكەم دەزانێت هەموو ژیانی من لەگەڵ منداڵدایە، ئیتر چۆن رێگەم پێنادات بەحەزی خۆم منداڵم هەبێت.

بەپێچەوانەی بۆچوونەكەی مامۆستا خالیدەوە، بەهرە كەمال شــارەزا لەبواری پەروەردەی منداڵ لەباخچەی ســاوایان، لەم لایەنــەوە دەڵێت: ماوەی ٢٣ ســاڵە لەگەڵ منداڵدا دەژیم، رۆژانە هەوڵ دەدەم بەرنامــەی تازە و شــێوازی پەروەردەی نوێیان بۆ دابنێم، هاوكات هاوسەرەكەشــم ئەوە دەزانێت هەمــوو ژیانی من لەگەڵ منداڵدایــە، ئیتر چۆن رێگــەم پێنادات بەحەزی خۆم منداڵمان هەبێت، هەرچەندە ماندووبوونێكی زیاتری دەوێت، بەڵام من دوای ئەوەی گفتوگۆم لەگەڵ مێردەكەمدا كرد زانی بەسرووشت منداڵم خۆش دەوێت و رێگرنەبــووە لەســەر منــداڵ زۆری لەماڵەكەمدا، ئەگەرچی هاوكاریشم نییە لەزۆربەی كاتدا، بەڵام من وەك پیشەكەم دەتوانم بەرنامە بۆ منداڵەكانم دابنێم.

ئەگەرچــی ئــەو كــوڕو كچانەی لەســەرەتای ئەوەدان پێكەوە زەواج بكەن، چــۆن دەتوانن رای یەكتــر قبوڵ بكەن لەســەر ئەوەی لەداهاتوودا خاوەنی چەند منداڵ بن:

شــۆخی جەلال: باســكردن لەســەر مەســەلەی بوون یــان نەبوونی منداڵ لەقۆناغــی دەســتگیرانیدا قســەیەكی سەرەتایی و پێشوەختە.

شــۆخی جــەلال، دەڵێت: من ئێســتا لەقۆناغی دەســتگیرانیدام، مەســەلەی بوونی منداڵ یەكەم بابەتبوو كەووتوێژمان لەســەر كــرد، چونكە لەكاتی ئێســتا چەندین هۆكار هەیــە بۆئەوەی رێگربن لەمنــداڵ زۆری لەخێزانەكانــدا، لەوانە گرفتی شوێنی نیشتەجێبوون و دارایی و چۆنییەتی بەخێوكردن و چەندان گرفتی دیكە، ئەمانە وای لێكردین هەردووكمان پێكەوە ئەو بڕیارە بدەین كە ئەگەر خوای گەورە پێی بەخشــین نابێت لەدوو منداڵ زیاترمــان هەبێت، بــەڵام لەوانەیە ئەمە هەر قسەی سەرەتاییمان بێت و لەدواییدا بیگۆڕین، یان باشبوونی باری داراییمان وامــان لێبكات خۆمان حەزمان لێیَ بێت یان دەوروبەر كاریگەریان بەســەرمانەوە هەبێت.

لەبەرامبەر ئەم بۆچوونەی شــۆخیدا، لەوانەیە بۆچوونێكی دیكەش هەبێت ئەگەر لەكاتێكدا لەو خێزانەدا منداڵ هەربوونی نەبێت؟ لەم خێزانانەدا كاردانەوەی هەردوو هاوسەر چۆن دەبن لەسەر یەكتر؟

ئاراس مستەفا: ناتوانرێت پێش وەخت قســە لەســەر هیچ شــتێك بكرێت تا دەرەنجامەكەی نەبینرێت

ئــاراس مســتەفا، چــالاك لەبواری كۆمەڵگــەی مەدەنی و مافی مرۆڤ، ئاماژە بۆ ئــەوە دەكات: ناتوانرێت پێش وەخت قســـە لەسەر هیچ شتێك بكرێت تا دەرەنجامەكــەی نەبینرێت، چونكە خۆم نموونەیەك بووم لەو كەســانەی هەرگیز بیرم لەوە نەدەكردەوە خوای گەورە منداڵمان پێنەبەخشــێت، لەبەر ئەوەی هەردووكمان منداڵمــان زۆر خۆش دەوێــت، تەنانەت بڕیاری ئەوەمان دابــوو تا چەند توانای

بەخێوکردن و پەروەردەکردنێکی باشمان هەبێت، با منداڵمان ببێت، بەڵام لەئێستادا بەو جۆرە نییە. لەکاتی بوونی منداڵدا هەردووکیان دەبێت بچنە ژێر رکێفی پەروەردە و پێگەیاندنی ئەو منداڵەوە نەك یەکێکیان ببێتە قوربانی منداڵ و ئەوی تریان لەهەموو شتێك بێباك بێت.

توێژەرە کۆمەڵایەتییەکان، خوێندنەوە بۆ ئەو حاڵەتە دەکەن کە هەردوو هاوسەر تاچەند لەبەرژەوەندی منداڵەکانیان بیردەکەنەوە ئەگەر لەسەر بوونی منداڵ رێك بکەون، لەلایەکی ترەوە ئەگەر کۆك نەبوون و منداڵی تر هاتە بوون، چۆن بەرنامەی بۆ دادەنێن:

چنور بەکر: هەندێك خێزان جگەلەوەی لەسەر ژمارەی منداڵ گرفتیان هەیە لەسەر جیاوازی رەگەزیش هەمان گرفتیان هەیە

خاتوو (چنور بەکر) توێژەری کۆمەڵایەتی دەڵێت: لەخێزانی کۆمەڵگەی کوردیدا، پێش هاوسەرگیری خەمی نەبوونی منداڵ دەخۆن، پێیانوایە بەنەبوونی منداڵ خۆشبەختی بۆ خێزان دروست نابێت، لەبەرامبەر ئەوەشدا لەدوای هاوسەرگیری گرفتیان لەسەر زۆری منداڵە؟ لەهەردوو حاڵەتەکەدا دەکەوێتە سەرئاستی تێگەیشتنی ئەو دوو کەسە تاچەند دەتوانن لەو خێزانەدا ئاسودە دەبن

ئەگەر منداڵ بوونی هەبێت یان نەبێت. منداڵ وەك بەرهەمی ژیانی هاوسەرێتی سەیر دەکرێت، بەدەر لەوەی هەندێك خێزان جگەلەوەی لەسەر ژمارەی منداڵ گرفتیان هەیە لەسەر جیاوازی رەگەزیش هەمان گرفتیان هەیە.

منداڵ پێویستی بە ژینگەیەکی لەبار هەیە تا تاکێکی بەسوودی لێدەربچێت، پەروەردەکردن و پێگەیاندنی هەروا کارێکی ئاسان نییە. نابێت ئەگەر یەکێکیان رازی نەبوو لەسەر منداڵی زیاتر، ئیتر پشتگوێی بخات و ئەرکەکە بخاتە سەر شانی ئەوی تر، چونکە داهاتووی منداڵ، داهاتووی ئەو خێزانەیە.

کێشەکانی کچان لەتـ

قۆناغـــی هەرزەکاری بەقۆناغێکی تایبەتـــی دادەنرێت لەلای هەموو ئادەمیزادێك، چونکـــە لەڕووی بایلۆژیەوە کۆمەڵێك گۆڕانکاری زۆر بەســـەر ژیانی تاکدا ڕوودەدات کە کاریگەری دەبێت لەســـەر بەرەوپێشچوونی کەسایەتی و کۆمەڵێك دەرئەنجامی دەروونی بەشـــێوەیەکی ناڕاستەوخۆ دروست دەبێت و لەبەر ئەمەش لەم قۆناغەدا زۆرترین کێشە لەژیانی تاکدا ڕوودەدات، ئەوەی شـــایەنی وتەنە ئەرکی منە لەم ڕاپۆرتەدا تیشـــك بخەمە سەر کێشەکانی ئافرەتان لە تەمەنی هەرزەکاریدا.

خاتوو هیڤار محێدین: ئەگەر کۆمەڵگە بەشـــێوەیەکی تەندروســـت مامەڵە لەگەڵ ئافرەتانـــدا لەقۆناغی هەرزەکاریدا بکات و ڕۆشـــنبری تەواویان پێبەخشێت، ئەوا هیچ جۆرە کێشەیەك دروست نابێت

خاتوو هیڤار محێدیـــن وەك توێژەرێکی کۆمەڵایەتی: ئاماژەی بەوەدا کە نەبوونی ڕۆشنبیری گشـــتی هۆکارێکی سەرەکیە لـــە دروســـتبوونی کێشـــەکان لەتەمەنی هەرزەکاریـــدا، چونکە تەمەنی هەرزەکاری لەژیانـــی مرۆڤدا گرنگی خـــۆی هەیە، ئەگەربێت دایك و باوکەکان بەشـــێوەیەکی زۆر تەندروســـت مامەڵە لەگـــەڵ منداڵە کچەکانیاندا نەکەن، ئەوا گەلێك کێشـــەیان بۆ دروست دەبێت و کۆمەڵێك دەرئەنجامی سلبی لەدوای خۆی بەجێدەهیلێت، ئەوەی گرنگە لێرەدا ئەوەیە کۆمەڵگە بەشێوەیەکی تەندروســـت مامەڵە لەگەڵ ئافرەتاندا لەم قۆناغەدابکات بۆئەوەی کە کێشە دروست نەبێت، واتە ئەگەر تاکەکان ڕۆشـــنبیری تەواویان هەبێـــت، ئەوا لەم قۆناغەدا هیچ جۆرە کێشەیەك دروست نابێت

لە وڵاتە پێشکەوتووەکانیشدا کچان لە قۆناغی هەرزەکاریدا تووشـــی کێشەدەبن، لەبەرئەوەی بەشـــێکی زۆری کێشەکان لەم قۆناغەدا پەیوەســـتە بەلایەنی بایلۆژیەوە، چونکـــە گۆڕانکاری لە لەشـــی مرۆڤدا ڕوودەدات.

خاتوو مەهناز عەلی وەك مامۆستایەك:

ڕای جیـــاوازی هەبوو بەوەی کەکێشـــەی کچان لەقۆناغی هەرزەکاریدا زیاتر پێوەندی بەخودی تاکـــەوە هەبێ، بەڵکو کۆمەڵگەو خێزان ناتوانن ڕێگربن لەهەموو کێشـــەکان، لەبەر ئەوەی لە وڵاتە پێشکەوتووەکانیشـــدا هەیـــە کـــە کۆمەڵگەو خێزانیـــان خاوەنی ڕۆشنبیریەکی بەهێزن، کەچی کچانیان لەم قۆناغەی تەمەندا تووشـــی گرفت دەبن، لەبەرئەوەی بەشـــێکی زۆری کێشەکان لەم قۆناغەدا پەیوەســـتە بەلایەنی بایلۆژییەوە، چونکـــە گۆڕانکاری لە لەشـــی مرۆڤدا ڕوودەدات.

خاتـــوو نڤیـــن عەلـــی زۆربـــەی ئەو کچانەی کەتووشـــی کێشە دەبن دانیشـــتووی گەڕەکـــە میللیە کانـــن و ناوچـــە

ـــــەمەنی هەرزەکاریدا

هەژارنشینەکانن، چونکە خێزانەکانیان هیچ جۆرە رۆشنبیرییەکیان نییە

خاتوو نڤین عەلی: ئاماژەی بەوەدا مەرج نییە کچ لەقۆناغێکی دیاریکراوی تەمەندا تووشی کێشە ببێت، زۆربەی ئەو کچانەی کەتووشی کێشە دەبن دانیشتووی گەڕەکە میللیەکانن و ناوچە هەژارنشینەکانن، لەبەر ئەوەی کە هیچ جۆرە شارەزاییەکیان نییە لەبارەی رەوتی ژیانەوە لەخێزانەکانیاندا هەموو جۆرە شتێکیان لێ قەدەغەکراوە، کاتێك کە د ێنە نا و کۆمەڵگاوە تووشی کێشەو گیروگرفت دەبن، لەبەر ئەوە دەتوانم بڵێم نەبوونی رۆشنبیری خێزان هۆکاری سەرەکی درووستبوونی هەموو گیروگرفتەکانە.

خاتوو نیان عەبدولواحید هۆکاری سەرەکی کێشەکانی ئافرەتان دەگەڕێتەوە بۆ خراپ بەکارهێنانی ئامێرەکانی تەکنۆلۆژیا

خاتوو نیان عەبدولواحید وەك رابەری پەروەردەیی وای دەبینی کە: بەشێکی زۆری ئەوکچانەی کەتووشی کێشە دەبن زیاتر لەقۆناغی تەمەنی هەرزەکاریدان، بەڵام هەشیانە لەسەروو ئەوتەمەنەوەیە، بەڵام تووشی کێشەدەبێت، بەشێکی هەرەزۆری کچان کەتووشی گیروگرفت دەبن لەقۆناغی هەرزەکاریدا بەهۆی بەربڵاوی ئامێرەکانی تەکنۆلۆژیاوەیە، ناوبراو تەکنۆلۆژیای بە هۆکارێکی سەرەکی دروستبوونی کێشەکان تاوانبار دەکرد لەبەر ئەوەی کە لەناو زۆربەی کۆمەڵگەکانی رۆژهەڵاتداو کۆمەڵگەی ئێمە بەتایبەتی تائێستا نەتوانراوە سوود لەلایەنە ئیجابیەکانی تەکنۆلۆژیا ببینرێت و تەنیا بۆمەبەستی سلبی بەکاردەهێنرێت، رۆژانە سەدەها کچ وێنەیان لەناو ئامێرە تەکنۆلۆژیاکاندا بڵاودەکرێتەوە، واتە ئەوەندەی تەکنۆلۆژیا کێشەی بۆکچان دروستکردووە، ئەوەندە سوودی نەبووە، ئەوەتا رێژەیەکی زۆری ئەو کچانەی کە تووشی کاری هەڵە بوونە، لە ئەنجامی بوونی پێوەندی نادروستیان لەگەڵ کوڕان لەرێگەی مۆبایل یان ئینتەرنێتەوە بووە.

«لەنجە»بەس

زۆربـــەی کچ و کوڕان لەقۆناغـــی خوێنـــدن بۆمـــاوەی چەندســـاڵێك ژیـــان لەبەشـــەناوخۆیی بەســـەردەبەن. لەنجـــە کچێکی چاوکاڵی ڤژخاوی باڵە بەرزی ســـپیلکەکەیە، بۆماوەی دووســـاڵ ژیان لەبەشـــەناوخۆیی لەشاری سلێمانی بەسەر دەبات.

ساڵی یەکەمی لەزانکۆ:

لەنجە، دەڵێت ئەو ڕۆژەی جانتایەکەم هەڵگرت و بەشـــێك لە پێداویستی و جل و بەرگ و کەلو پەلم لەگەڵ خۆم برد، یەکەم جارم بوو وەك کچێك سەفەر دەکەم، لە داڵخەیەکی قووڵبووم، باوکم ئاگاداری کردمەوە پەلە بکەم، بەدرێژایی ڕێگاکە، بیـــرم لەوە دەکردەوە، دابـــڕان لە خێزان و دوورکەوتنـــەوە دەبێت چۆن بێت، بەخۆم دەوت:(ئیتـــر دەبێـــت پشـــت بەخۆت ببەســـتی، خۆت خەم لـــەوە بخوێت چۆن ژەمەکانت ئامـــادە دەکەی، ئەی دەبێت هاوپۆلەکانم کێ بن)، بـــە درێژایی ڕێـــگا بیرم لەلای ئەوانە بوو، تـــاو نا تاوێك باوکم پێی دەوتم نەکەی بێ تاقەت بیت بەهۆی دوورکەوتنەوە لە ماڵ، تۆ کچێکـــی ئـــازای، دەتوانیت خۆت بیت، مـــن هەرگیز ئامۆژگاریت ناکەم، چـــی بکەیت و چـــی نەکەیت، چونکە

بەقەد چاوەکانم لە تۆ دڵنیام کە کچێکی چەندە بەهێزی، هەر کاتێك بێزار بوویت، یا هەر شتێك بێ تاقەتی کردی زەنگ لێبدە و قسەم بۆ بکە.

یەکەم هەنگاومان بۆ شارەکە، سەردانی بەڕێوەبەرایەتی بەشــە ناوەخۆییەکە بوو، دوای ناونووســین، هەندێك زانیاری تر، ژووری ژمارە ٨یان بۆ دەستنیشان کردم، هاوژیانیەکانم لە ژوورەکە، ســێ کچیتر بوون، دووانیان خەڵکی هەولێر و یەکێکتر رانیە، رۆژی یەکەم زیاتر باســی ژیانی قوتابخانەمان کرد، رۆژ دوای رۆژ زیاتر تێکەڵ بە یەکتر دەبووین، ئێوارانمان زیاتر باس و خواسی ئەو رۆژە بوو کە بەسەرمان هاتبــوو، هەر بەدەم نانخواردن و تا لەناو جێگەکەیــش، زۆر کات کچە هاوڕێکانمان بە چاوی بەزەیی سەیرییان دەکردین، کە باسی بەشە ناوەخۆییمان دەکرد، هەندێ جاریش دەیانــوت خۆزگە بە ئێوە، کەس هاوار ناکات بەســەرتانا، بە دڵی خۆتان دێن و دەچن، قسەکانی ئەوان هەموویان راست بوون، چونکە لەڕاستی هەموومان هاوتەمەنی یەك بووین کەس نەبوو پێمان بڵێت بۆ وادەکەن خۆمان خاوەنی بڕیاری خۆمان بووین.

لەنجە بەردەوام دەبێــت لە گێڕانەوەی بەسەرهاتی خۆی و دەڵێ، کاتێك بەیانیان هەڵدەستام بچم بۆ کۆلێژ، هەموو کچەکان خەریکی ئارایشکردن بوون، منیش زۆرم حەز لەئارایشکردن بوو هەموو بەیانییەك یەك کاتژمێر بەئارایشــکردنە وەدەبووم و خۆم جوان دەکرد، ئینجا دەچووم بۆکۆلێژ و دوای کاتــی دەوام دەگەڕاینــەوە، زۆرجــار نیوەڕۆیــان نەماندەزانــی چ بخۆیــن، زۆربــەی رۆژەکان تەماتە و پەتاتەی سورکراوەمان دەخوارد، چونکە درەنگ دەگەڕاینــەوە زۆر ماندووبووین تاقەتی شتی ترمان نەبوو ئامادەبکەین، منیش لەگــەڵ هاوپۆلەکانی خۆم نانم دەخوارد، ئینجــا تۆزێك دەخەوتم، بەڵام کاتی ئێــواران زۆر بێزاردەبووم زۆرجار پێوەندیم لەگەڵ ماڵەوە دەکرد و باســی بەشــە ناوخۆییەکەم بــۆ دایکم دەکرد، لەگەڵ هاوڕێکانم دادەنیشــتین و باسی حەزوئارەزووەکانی خۆمان دەکرد، یاخود باسی خۆشەویستیمان دەکرد.

ساڵی دووەمی لەکۆلێژ:

لەنجــە درێژە بەقســەکانی دەدات و دەڵێ، کاتێك ســاڵی یەکەم کەپشــووی هاویــن داهــات زۆرم پێناخــۆش بوو، چونکــە لەهاوڕێکانم دابــڕام، هەموو رۆژێك قسەم لەگەڵ هاوڕێکانم دەکرد و باسی بەشەناوخۆییمان دەکرد.

کاتێك پشــوو تەواو بوو گەڕاینەوە بۆ کۆلێژ، هەر لەگــەڵ هەمان هاوڕێکانم ژوورەکەی خۆمان وەرگرتەوە، بەڕاستی دڵــم زۆرخۆش بــوو، چونکە دیســان گەڕامەوە لای هاوڕێکانم.

«لەنجە»دەڵــێ بەیانییــەك زوو لەخەوهەڵســام هەروەك رۆژانە خەریکی ئارایشتکردن بووم و جلی جوانم لەبەرکرد، لەگەڵ هاوڕێکانم بۆکۆلێژ بەڕێکەوتین، ئەو رۆژە یەکێك لەکوڕەکانی پۆلەکەمان کە نــاوی «محەممەد»بوو، لەڕێگای هاوڕێیەکم کە ناوی «شەن»بوو داوای خۆشەویســتی لێکردم، لەڕاستی سەرەتا کەپێیوتم نەمزانی چــی وەڵام دەمەوە، وتم بابیرێکی لێبکەمەوە ئینجا وەڵامت دەدەمــەوە، ئــەو رۆژە زۆر ناخۆش بوو بۆمن، کاتێك گەڕامەوە بەشــەناوخۆیی زۆر کز بــووم، هاوپۆلەکانی ژوورەکەم وتیــان لەنجە بۆ وا کــزی؟ منیش بۆم گێڕانەوە و کردیان بەگاڵتە و پێمپێکەنین و وتیان تۆ لە هەموومان زیرەکتر بووی، تازە بووی بەخاوەن خۆشەویستیش.

منیــش لەگەڵیــان پێکەنیــم، بەڵام دوودڵ بووم نەمدەزانی چ بڕیارێك بدەم، ئەو رۆژە هەر بیــرم دەکردەوە نەمتوانی قســە لەگەڵ ماڵەوش بکەم. شەو شەن پێوەندی پێوەکردم و زۆر قسەی لەگەڵ کردم لەبــارەی محەممەد، تا وایلێکردم بڕیاربــدەم کە لەگــەڵ محەممەد ببین بەخۆشەویست، کاتێك بڕیارم دا کچانی ژوورەکــەم. ئاخ!خودایــە چیــان کرد، وتیان ئەمشــەو لەنجەمان بەشوودا وە و هەڵپەرکێیەکــی زۆریان کرد تادرەنگانی شــەو ئەمشــەومان زۆر بەخۆشــی بەڕێکرد. ئیتر کەبووم بەخۆشەویســتی «محەممەد»هەمــوو رۆژ لەکۆلێــژ محەممەدم دەبینی، بەشەویش درەنگانی شــەو لەژێر پەیژەکان یاخود لەسەربانی بەشەناو خۆییەکەوە قسەم لەگەڵ دەکرد، ئەمــەش کاری زۆربەی قوتابیانی وەك من بوو، کاتێــك لەتەلەفۆن کردن تەواو دەبــووم، ئینجا دەچوومــەوە ژوورەکەم و خواردنمان بە درەنگانی شــەو ئامادە دەکردو کەلوپەلەکانیشــمان دەشوشت، زۆرجاریش درەنگانی شەو هەڵپەڕکێمان دەکرد. لەنجــە دەڵێ، بەڵام بۆســاڵی ســێیەم گەڕامەوە هەولێر دوو ساڵەکەی ترم لەهەولێر تەواوکرد، لەڕاســتی وەکو ســاڵی یەکــەم و دووەم خــۆش نەبوو، چونکە ئەوکات لەبەشــە ناوخۆیی بووم لەگەڵ کۆمەڵێــك هاوڕێی هاوتەمەنی خۆم بووم.

ــەرهاتی دووساڵەی بەشەناوخۆیی دەگێڕێتەوە

مروڤ بەبێ خۆ جـــ
کوڕانیش حەز دەکەن وەک

جوانكاری و ماكیاژ كردن سـیمای مرۆڤی سـەردەمە و دەتوانین بڵێین بۆتە بەشێك لە ژیانی هەر تاكێك. ئەمە بۆ كیژان راسـتییەكی حاشاهەڵنەگرە، بەڵام ئەوەی كە جێگەی سەرنجە ئەوەیە كە ئێستا بە شێكی زۆری كوڕانی گەنجیش بەشێوەیەك لە شێوەكان و وەك شـتێكی زۆر ئاسایی خۆیان جوان دەكەن و تەنانەت كەرەستەی جوانكاری و ماكیاژیش بەكاردێنن. گەنجان بەهەردوو رەگەز ئەگەر بەهەر بیانویەك بێت خۆیان بە جۆرەها شێوە ماكیاژ و بە بەكارهێنانی جۆرەها كەرەستەی جوانكاری، جوان دەكەن. پرسیارەكە ئەوەیە ئایا شـتێكی ئاساییە كە كوڕانیش خۆیان جوانبكەن دەكەن ؟ بۆ قسەكردن لەسەر ئەم بابەتە ئەم ریپۆرتاژەمان ئامادەكرد...

((زۆر ئاسـاییە ئەگەر كوڕیش وەك كـچ هەوڵـی جوانكردنی روخسـاری خۆی بدات و خۆی جـوان بكات..)) ئەمـە سـەرەتای قسـەكانی (ئاراس مەحمود)ی قوتابی (كۆلێژی ئاداب ـ زاكۆی سەلاحەدین) بـوو، كە داكـۆی لـەوە دەكات كـە كوڕیش هەقـی ئـەوەی هەیە خۆی جـوان بكات و تەنانـەت كەرەستەی ماكیاژ و جوانكاریش بەكاربێنـێ. (ئاراس) درێژە بە قسەكانی دەدات و دەڵێ: هەموو بەیانیەك بەر لەوەی بچمە كۆلێژ خۆم بە جوانی پۆشتە دەكەم و بایەخێكی زۆر بە رووخسـارم دەدەم. بۆخۆم كەرەستەی ماكیاژی خۆم هەیە. بەڵام وەنەبێ ماكیاژ كردنم بەشێوەیەك بێ وەك كچێك دەرچم، نا نا، بەڵكو كەرەسـتەكان رەنگی زۆر كاڵ و تەنكن ئەگەر زۆر بـاش ورد نەبییەوە نازانیت ئەو كەسە كەرەستەی ماكیاژی بەكار هێناوە.

(نیـاز كمـال) كە تەمەنی ٢٣ سـاڵە بـە بەڵێندەرایەتییەوە سـەرقاڵە و دەڵێت: من وەك كورێك بەلامەوە ئاسـایی بوو جوانكاری لەرووخسـارمدا بكەم، هەرچەند لەناو خەڵكدا بەراشكاوی باسم لەوە نەكردووە كە جوانكاریم لە رووخسارمدا كردووە. نەشتەرگەرییەكم بۆ لووتم كرد و لای پزیشكی ددانیش دوو ددانی پێشەوەم تۆزێك هاتبونە دەرەوە و راسـتم كردنەوە. ئیتر زۆر گەنجی دیكەش هەن هەر یەكەی بەجۆرێ جوانكاری لـە دەموچاوی خۆیـدا كردووە و دەكات. بەڵام سـەبارەت بـە ماكیاژ كردنیش، ئەوە ئەمڕۆ هەر بۆتە شتێكی زۆر ئاساییە لای كوڕن ئەوجا هەیـە جوانكارییەكە لە چاككردن و جوانكردنـی برۆی خـۆی دەبینێتەوە، هەیە تەنكە ماكیاژێكی كوڕانە دەكات، هەشـە سەر و قژی بەستایلێكی تازە و گەنجانە دادەهێنێ و هەنـدێ ملوانكە و ئەنگوسـتیلەی زیو و بازنەیەكی لاستیك لەدەستی دەكات. بەكورتی

ــوانكردن هەڵناكات
كچان خۆیان جوان بكەن

هەر كــوڕە و بە جۆرێك دەردەكەوێ. هەشــە دەچێتە لای پزیشكی پســپۆڕی جوانكاری و نەشــتەرگەری جوانكاری بۆ لووتی یا تاخمی ددانی یا لێوی دەكات. (تارا عەزیز) قوتابی زانكۆیە و دەڵێ: هیچ نەنگییەك لەوەدا نابینم كــە كوڕێك ببینم بایەخێكی زۆری بە خۆ داوە و قژی بە ســتایلێك داهێناوە و تەنانەت ئەگەر برۆشــی كردبێت كە زۆرێك لە كوڕان برۆشیان دەكــەن. چی تێدایە با ئەوانیــش خۆیان جوان دەربخەن. (شێنێ ســەلاح) ئەویش كە قوتابی پەیمانگای پزیشــكییە لە هەولێر و پێیوایە كە خۆ جوانكردنی كچ هەقێكــی ڕەوای خۆیانە و كوڕیش بەم شــێوەیە. بەڵام بەمەرجێ كوڕان نەبنە كۆپی دووەمی كچان و وەك كچ ماكیاژ و ئەو شتانە نەكەن. ئەو دەڵێ من كوڕم بینیوە بــرۆی كردووە و تەنكە سووراویشــی لە لێو و گۆنای داوە و برۆشی كردووە و نازانم چیتری كــردووە، كە هەر تۆزێك لێینزیــك ببیەوە پێی دەزانی، ئەمە بەڕای من دەرچوونە لە ئەســڵی ڕەگەزەكەی خۆت. پێمخۆشــە كوڕ هەمیشــە زۆر جوان دەربكەوێــت بەڵام كورانە بمێنێتەوە. (تریفە وسوو) كچێكی ٢٣ساڵەی فەرمانبەرە و خۆ جوانكردنی كچان بە شــتێكی زۆر ئاسایی دادەنێت و دەڵێ: چــی تێدایە ئەگەر كوڕیش خۆی جوان بكات. بڕوات هەبێ زۆربەی كچان حەزدەكەن كوڕی جوان بناســن. كوڕێك ئەگەر برۆی خــۆی كردبێت یا ســووراوێكی كەم و تەنكــی لە لێوی خۆیدابێــت و برۆی كردبێت زۆر جوانتر دە ردەچێــت لەو كوڕەی كە هیچ بایەخێكی بە خۆی نەداوە. لەبیریشمان نەچێت سی ســاڵ پێش ئێستا وەك لە خەڵكیم بیستووە گەنجانی ئەوسا جۆرەها مۆدیلیان لەبەر كردووە و بە جۆرەها ســتایلی ئەوكاتــی خۆیان جوان كــردووە جا ئەو كاتی بۆ عەیــب نەبووبێ بۆ ئێستا وەك عەیبە تەماشای بكرێت.

(ڕزگار نوری) وەك توێژەرێكی كۆمەڵایەتی ئاماژە بۆ ئەوە دەكات كە سەیركردنی ئاوێنە و ڕووانین لەروخسار، هاندەرە بۆ جوانكاریكردن لە ڕووخســار بەتایبەت كە لەنێو گەنجاندا زۆر بڵاوبۆتەوە.هەریەكێك لەئێمە لەلایەن پــەروەردگارەوە جۆرێك لەڕووخســارێكی تایبەتمان هەیە بۆیە هیــچ كام لە مرۆڤەكان كتومت لەیەكتر ناچن، ڕەگەزی مێ جوانكاری لەڕووخسار و سنگدا، دەكەن هەرچەندە هەیانە بۆ مەرامی تایبەتی دەیكات، بەهەمان شێوش بۆ تەندروستی دەكرێت، بەڵام ئەوەندەی بۆتە چاولێكەری و مۆدێلات ئەوەندە بۆ لایەنی تەندروستی بەكارناهێنرێت.

پزیشكەكانی جوانكاری ئاماژە بۆ ئەوە دەكەن، كەزۆرترین جوانكاری دەكرێت لە ئەندامی لوتدایە، كەمتر ئەندامەكانی دیكە جوانكاری تێدا دەكەن، ئەمەش وەك چاولێكەریەك بۆ ئەو هونەرمەندە كچانەی كە دەبینین زۆرترین نەشتەرگەری جوانكاری دەكەن.

لەئەنجامــی كاریگــەری كۆمەڵگەكانــی دیكــە بەســەر خەڵكدا لەرێگــە كەناڵەكانــی ڕاگەیاندنەوە زیاتر نەشــتەرگەری جوانكاری وەك شتێكی ئاسایی ڕۆیشتووە، دەبینین كە ڕەگەزی مێ زیاتر حەز دەكەن لەوپەری جوانیدابن، تا دوا چركەكانی ژیان هەمان ئەو بیركردنەوەیان هەیە.

لەكۆمەڵگەی كوریــدا، ئەگەر جوانكاری بوبێتە ئارەزوویەكی گەنجان، ئەوا هێشــتا لەڕووی داراییەوە گرفتیان هەیە،یاخود ترس و دوو دڵیەكیان هەیە لەبەرامبەر ســەركەوتنیان لەنەشتەگەری جوانكاریدا، هەروەك خاتوو (كوێستان مەجید) كە لەسەنتەری جوانكاریدا كاردەكات و دەڵێ: زۆربەی كچان بۆ جوانكاری دەم و چاویان سەردانمان دەكەن، وەك دروســتكردنی برۆ بە شــێوەی تاتــۆ بەتایبەت دروســت بوونی ئەو موە زیادەی لەروخسارياندا دروست دەبێت، هەرچەندە خراپ بەكارهێنانی دەرمانی جوانكاری هۆكارێكی ســەرەكییە بۆ دروســت بوونی پەڵەو زیبكە، ئەمەش لەســەر روخســار بەجێدەمێنێت،بۆ لابردنی پێویســتیان بەبەكارهێنان جوانكاری پێســت دەبێت.بەرێژەی ڕەگــەزی مێ، ڕەگەزی نێریش سەردانمان دەكەن و جوانكاریان بۆ ئەنجام دەدەین.

بەپێی ئەو زانیاریانەی كە پســپۆرانی جوانكاری باســی لێــوە دەكەن، هەڵبژاردنی جۆری ئەو خواردنانەی كە مرۆڤ ڕۆژانە دەیــان خوات، هاوكات ئەو بەرنامە وەرزشــیەی كە پێویســتە هەموو ڕۆژێك ئەنجام بدرێت هۆكارێكی كاریگەرن بۆ جوان مانەوەی ڕووخســاری مرۆڤەكان. ئەوەندەی تێبینی دەكرێت، بەپێی هۆشیاری و تێگەیشتنی خەڵك بۆ تەندروستی ڕەچاوی ئەو ڕێنماییانە ناكرێت، بۆ پاراســتنی تەندروستی و هێشتنەوەی جوانیەكانی روخسار.

خێزانەک

ـــەم منی کردە کچێکی قەیرە

هەر مرۆڤێك كاتێك لەدایك دەبێت بەبێ خواستی خۆی دێتە دنیاوە، بۆیە نازانێت چی لەچارەنووسیدا دیاری كراوە.

یەكێك لەو چارەنووسانەی هەموو تاكێك پیادا تێپەڕدەبێت پرۆسەی هاوسەرگیریە، دەوترێت ژیانی هاوسەرێتی وەك پشت و پەنایەك وایە بۆ ئافرەتان، بەڵام ئەی ئەگەر زەواجی نەكردبێت داهاتووی چۆن دەبێت، بۆیە دەبینین ئەگەر كچێك شووی نەكردبێت پێی دەڵێن قەیرە بووە و چارەنووسی ژیانی بەرەو ئاقارێكی دیكە دەڕوات، هەرچەندە قەیرەبوون هەردوو ڕەگەز دەگرێتەوە، بەڵام بۆ كچ قورستر دەكەوێتەوە، تا ڕەگەزی نێر.

ئەوەی لەژیانی (گێلاس)دا دەبیستین چەندین خوێندنەوەی جیاواز بۆ خێزانەكەی دەكەین كە چۆن كردیانە قوربانی بیركردنەوە و بەرژەوەندیە تایبەتییەكانی خۆیان.

گێلاس هەرچەندە ئێستا تەمەنێكی تێپەڕاندووە، بەڵام بەروخساریدا دیارە كە لەگەنجیدا كچێكی شۆخ و شەنگ بووە، هەروەك خۆی دەڵێت ئەم جوانیە بووە هۆكارێك بۆ قەیرەبوونم!

گێلاس دەڵێت: ماڵمان لەگەڕەكی مەڵكەندی شاری سلێمانی بوو، پێنج برام هەبوو، هەمیشە دایكم پێی دەووتم كچی خۆم دەبێت تۆ شوو بەكەسێك بكەیت كە بەدڵی براكانت بێت، ئەگەرنا نابێت شوو بەكەسێك بكەیت ئەوان پێیان خۆش نەبێت، چەنێك دایكم ئەو قسەیەی دەكرد لەدڵەوە پێم ناخۆش بوو دەموت: بۆچی دایكم ئەوەندە پێ لەسەر ئەوە دادەگرێت كە من دەبێت بەخواستی براكانم شوو بكەم.

چۆن یەكترمان ناسی

لەگەڕەكەكەماندا، كوڕێك هەبوو زۆرجار بە بەردەم ماڵماندا تێدەپەڕی زۆر سەرنجی دەدام، نەمدەزانی ئەو كوڕە كێەو ماڵیان لەكوێیە؟ بەڵام كاتی تێپەڕبوونیم دەزانی، ڕۆژانە لەوكاتەدا لەدەرگای ماڵەوەمان سەرێكم دەهێنایە دەرەوە تا ببینم، ڕێدەكەوێت بۆ چەند جارێك ئەمەم دووبارە دەكردەوە. خێزانەكەمان، خێزانێكی خوێندەوار بوون، بەهۆی ئەوەوە ڕێگەی ئەوەم پێدرابوو كە بێ بەش نەبم لەخوێندن، تەنیا شتێك كە خۆمم پێ سەرقاڵكردووە لەژیانی خۆمدا ئەوەیە كە توانیم بەهۆی خوێندنەكەمەوە لەیەكێك لەفەرمانگەكان دابمەزرێم.

هەموو دەمەو ئێوارانێك ببووە خویەك دەبوو ئەو كوڕەم هەر ببینیایە بەبێ ئەوەی یەك وشە لەگەڵ یەكدا بڵێین، لەگەڵ ئەوەشدا هەستم دەكرد ئەویش وەك من وابێت ڕۆژانە حەز بەبینینم بكات، بۆیە زۆر جار لەهەمان كاتدا بە بەردەم ماڵماندا دەڕۆیشتەوە. ئەم چاوەڕوانیە زۆری خایاند، بەڵام لەخەیاڵی خۆمدا كەسێكی زۆر گرنگ بوو لەژیانمدا، تا ڕۆژێك بەشێوەیەك ڕێككەوت قسە بكەین، كە هەرگیز چاوەڕێم نەدەكرد، بەڵام من وای بۆچووم خۆی ئەمەی ڕێكخستبێت، ئەگەرنا چۆن بەو شێوەیە دەبێت.

ڕۆژێك لەدەرگای ماڵمان درا، منیش چووم بزانم كێیە؟ كە چووم بینیم هەمان ئەو كوڕەیە كە ڕۆژانە بە بەردەم ماڵماندا تێپەڕ دەبێت، ئەوەندە شێرزە بووم نەمزانی چی دەڵێم، هەواڵی ماڵێكی لێ پرسیم و منیش وتم نازانم و یەكسەر دەرگاكەم داخستەوە. ئیتر هەموو گیانم كەوتە لەرزین، نەمدەزانی چیم بەسەر هاتووە.

پاش ماوەیەك كوڕێكی مامم هاتە خوازبێنیم، كەدایكم پێی وتم دەبێت شووی پێ بكەیت، وام دەزانی زۆری ڕق لێمە بۆیە وام پێ دەڵێت، ماوەیەك بێدەنگیم لێكرد سەرلەنوێ پێیان وتمەوە، بەڵام ئەم جارەیان دایكم پێی نەوتم، بەڵكو براكەم پێی وتم كە دەبێت شوو بەكوڕە مامەكەم بكەم، منیش پێم وت خۆشم ناوێت و شووی پێناكەم. هەرچەندە ئەوەم لەلا ڕوون نەبوو ئەو كوڕە بێتە داوام، بەڵام لەناخەوە هەر چاوەڕێم دەكرد.

دیاربوو ئەویش زیاتر لەمن تامەزرۆ بوو بۆ بینینم، خۆی پێنەگیراو ڕۆژێك دایكی ناردبوو بۆ ماڵە دراوسێكەمان تا بزانێت من كێم و كچی كێم؟ كاتێك لەلایەن دراوسێكەمانەوە ئاگادار كرامەوە بۆ مەسەلەیەكی وا خەریك بوو لەخۆشیدا شاگەشكە بم چۆن شتی وابووە. منیش ئەوەندەی تر كەوتمە ململانێی لەگەڵ دایك و براكانم. بێگومان هەروەك چۆن ماڵی مام هاتنەوە داوام بەهەمان شێوەش ئەو ماڵەش هاتنە داوام، بەبێ ئەوەی هیچ قسەیەك لەسەر كوڕە مامەكەم بكەم بەدایكمم وت من شوو بە (كەمال) دەكەم، بەم قسەیە ئەوەندەی تر دایكم لێم تووڕە بوو كە چۆن قسەی براكانم دەشكێنم بۆ كوڕێكی نەناسراو.

پەشیمان نیم لەبڕیارەكەم

لەسەر ئەم بابەتەی من بوو بەشەڕ و ناخۆشی، لەلایەك خێزانەكەمان لێم تووڕەبوون، لەلایەكی تریشەوە خودی مامم تەدەخولی دەكرد، منیش بەقسەی كەسیانم نەكرد، ئەم شەڕ و ئاژاوەیە بۆ چەند ڕۆژێك درێژەی كێشا. تا لەكۆتاییدا برا گەورەكەم كەوتە عینادی و وتی شوو بەهیچیان ناكەیت، بەڕاستی ناخۆشترین شت لەژیانمدا گوێبیستی بووبێتم هەر ئەوە بووە. منیش نەمدەتوانی پێ لەسەر ئەوە دابگرم كە دەمەوێت شوو بە(كەمال)بكەم، چونكە ئەو كاتە عادەت و نەریت بەو شێوەیەی ئێستا نەبوو كە گفتوگۆ لەگەڵ برا و باوك بكەیت بۆئەوەی ئەو كەسەی خۆت خۆش دەوێت شووی پێی بكەیت. بۆیە ناچاربووم شوو بەو كەسە نەكەم كە بەدڵ خۆشم دەویست، بەڵام لەگەڵ خۆم پەیمانێكم بەست هەرگیز شوو بەكەسی تر نەكەم، هەرواش بوو شووم بەكەسی تر نەكرد، هەرچەندە داواكاری و خوازبێنیەكی زۆرم هەبوو.

لەسەر مەسەلەی شووكردنی من چەندین جار لەگەڵ براكانم لێم بۆتە ناخۆشی و دەنگە دەنگ، چەندین جار تووشی تانە بوومەتەوە لەلایەن كەسوكار و دەوروبەرمەوە، پێم دەڵێن تۆ لەبەرخاتری كەسێك خۆت كردووە بەقەیرە كە ئەو، ئەو وەفایەی تۆی لەبەرچاو نەبووە، بەڵام توانیومە زاڵ بم بەسەر خۆمدا و هەموو ئەو قسانە پشتگوێ بخەم، ئێستاش هەركاتێك بمەوێت ئەو كوڕە (كەمال) دەبینم كە خۆشم ویستووە، چونكە دەزانێت لەسەر ئەو بووە من شووم نەكردووە، بەڵام ئەو وانەبوو ژنی هێنا، هەرچەندە تا ئێستا داوای لێكردوم شووی پێ بكەم، ڕازی نەبووم دەمەوێت هەر بەكچێنی بمێنمەوە لەگەڵ ئەو هەموو ناخۆشی و زەحمەتیەی لەژیانمدا دێتەپێشم.

بەرپرسی فایلی كۆمەڵایەتی: كامەران جەلال.. بۆبابەت و سەرنجەكانت پەیوەندی بكە :
Mobile: 07504944607
Email: komelayeti@gulan-media.com